Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

25 июнь, ШАНБА № 125 (873).
Сотувда эркин нархда. 1994 йил

Туркия сафари якунланди

АНҚАРА. 24 июнь. (ЎзА мухбири хабар қилади). Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг ташрифи Туркия матбуотида кенг ёритилмоқда. Шарҳлар ва мақолаларда икки қардош халқнинг азалий алоқалари бугунги кунда янада мустаҳкамланиб ва кенгайиб бораётгани алоҳида қайд этилмоқда. Жумладан, музокаралар якунида имзоланган ҳужжатлар — ҳуқуқий соҳада ўзаро ёрдам, фуқаро авиацияси соҳасидаги ҳамкорликни кенгайтириш ҳамда консуллик битимлари, икки мамлакат Ташқи ишлар вазирликлари ўртасида маслаҳатлашув ва ҳамкорлик тўғрисидаги протокол ўзбек ва турк халқларининг манфаатларига хизмат қилиши таъкидланмоқда.

Ташрифнинг иккинчи куни ҳам қизғин мулоқот ва учрашувларга бой бўлди. Туркия Бош вазири Тансу Чиллер хоним Ислом Каримов қабулида бўлди. Ўзаро мулоқот чоғида турли соҳалардаги ҳамкорлик ҳамда минтақавий ва халқаро масалалар юзасидан фикрлашиб олинди. Ўзбекистон раҳбари Туркиядаги таниқли ишбилармонлар, йирик компания ва фирмаларнинг раҳбарларини ҳам қабул қилди. Бу учрашувларда ҳамкорликнинг аниқ йўналишлари бўйича таклиф ва мулоҳазалар билдирилди.

Бугун тушдан кейин Туркия Республикаси Президентининг қароргоҳида Ўзбекистон раҳбарини расмий кузатиш маросими бўлди. Мўътабар меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди, икки давлат мадҳиялари янгради.

Шу тариқа Ўзбекистон раҳбарининг Туркия Республикасига давлат ташрифи ниҳоясига етди. Икки қардош мамлакат ўртасидаги муносабатларни мустаҳкамлаш йўлида яна бир муҳим қадам ташланди.

(ЎзА).

Эзгуликка камарбасталик

Ҳозирги кунда мустақил Ўзбекистон диёрида яшаб, шу юрт истиқлоли йўлида курашаётган юздан ортиқ миллат вакиллари ўзларининг бутун куч-ғайратини, жўшқин меҳнатини мамлакатимизда фаровон ҳаётни юксалтиришга бахшида этмоқдалар. Ана шулар қаторида қозоқ халқи вакиллари ҳам Ўзбекистоннинг иқтисодиётини, маданиятини равнақ топтиришда ўз ҳиссаларини қўшиб келмоқдалар. Бунда уларни улуғ ташаббусларга илҳомлантирувчи ўзбек ва қозоқ тилларида нашр этилаётган газеталарнинг роли беқиёсдир. Айниқса, қозоқ тилида нашр этилаётган «Нурли жол» газетаси Ўзбекистонда таркиб топган ўзбек-қозоқ журналистикасининг энг илғор тажрибаларидан келиб чиқиб халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш, миллий-маданий қадриятларни тиклашда беминнат хизмат қилмоқда. Газетада йигирмага яқин ижодкор меҳнат қилади. Улар газетанинг ўқишли, ранг-баранг бўлиши учун бор истеъдодларини намоён этмоқдалар.

СУРАТДА: газета ходимларидан (чапдан) Қалдирғоч Мамбетова, Омонгелди Сайитахметов, Баршагул Адамбекова, Боранбай Қудияров, Нурбиби Умарова, Сауле Дарменовалар газетанинг навбатдаги сонини тайёрлашмоқда.

Ш. ИБРАГИМОВ олган сурат.

Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига

Қадрли дўстлар!

Сизларни — мустақил ватанимизнинг равнақи учун сидқидилдан хизмат қилаётган журналистлар, ношир ва матбаачилар, радио, телевидение, ахборот агентлиги ходимларини 27 июнь — касб байрамингиз муносабати билан самимий қутлайман.

Ўзбекистонда умумбашарий қадриятларимизни, халқимизнинг миллий ғурурини тиклашда, юртимизда тинчлик ва осойишталик, миллатлараро тотувлик, сиёсий ва иқтисодий барқарорликни таъминлашда, давлатимизнинг халқаро обрў-эътибори, мавқеи ва шарафини мустаҳкамлашда сизларнинг улкан ҳиссангиз бор.

Сизнинг она юртимиз истиқболини кўзлаган ҳаққоний сўзингиз истиқлол йўлида бунёдкорлик билан машғул халқимизни руҳлантириб келаётгани ҳаммамизни қувонтиради.

Барчамиз учун қадрдон она юртимиз — Ўзбекистонимизнинг порлоқ келажаги, иқтисодий, маданий тараққиёти йўлида хизмат қилиш ҳар бир инсоннинг муқаддас бурчидир. Бу улуғ, муқаддас мақсаднинг фидойилари—сизларга тинчлик-омонлик, бахт-саодат ва шарафли меҳнатингизда муваффақиятлар, ҳаётингизда омад тилайман!

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И. КАРИМОВ.**

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХОДИМЛАРИДАН БИР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йиллик самарали меҳнати, мамлакат матбуоти ва ноширлигини ривожлантиришдаги хизматлари ва жамоат ҳаётида фаол иштирок этаётгани учун қуйидагиларга фахрий унвонлар берилсин:

ЎЗБЕКИСТОНДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ЖУРНАЛИСТ

Алиев Ғулом — Самарқанд вилояти «Зарафшон» газетасининг мухбири

Баранов Альфред Александрович — Миллий ахборот агентлиги республика хабарлари таҳририятининг бош муҳаррир ўринбосари

Осербаев Ниетбай — Қораўзак тумани «Меҳнат байроғи» газетаси муҳаррири

Пак Лев Николаевич — «Народное слово» газетаси бош муҳаррирининг ўринбосари

Саъдинов Маҳмуд Холиқул ўғли — «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг бўлим мудири

Қоржовов Абдурауф — Ўзбекистон телевидениеси мухбири

ЎЗБЕКИСТОНДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН МАДАНИЯТ ХОДИМИ

Нурбаева Ҳатира — «Нурли жол» газетасининг масъул котиби

Сойибназаров Обиджон Қодирович — «Ўзбекистон» нашриётининг рассоми

Турдиқулов Эсон Турсунмуродович—«Овози тожик» газетасининг бош муҳаррир ўринбосари

Турсунова Севар Жалиловна — Ўзбекистон телевидениеси шарҳловчиси

ҚУЙИДАГИЛАРГА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БЕРИЛСИН:

Абдуллаев Абдуғани — «Ўзбекистон матбуоти» журнали масъул котиби

Асқаров Қобилжон — «Андижоннома» вилоят газетасининг бўлим мудири

Аҳмедов Ашурали — «Маърифат» газетасининг бўлим мудири

Боймуҳамедов Рустам — «Туркистон» газетасининг мухбири

Жулина Светлана Аршаковна — Президент девони босмахонаси бошлиғи

Жўраев Ашурали Очилович — «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг бўлим мудири

Ибодинов Алишер — Олтиариқ тумани «Давр овози» газетаси муҳаррири

Маткаримов Шуҳрат Мадраимович — Ўзбекистон телевидениеси Хоразм вилоятидаги мухбири

Мелибоев Раҳимжон — «Сирдарё ҳақиқати» вилоят газетасининг бўлим мудири

Менглиқулов Ботир — «Сурхон тонги» газетасининг бўлим мудири

Муҳиддинов Салоҳиддин Фазлиддинович — «Халқ сўзи» газетасининг бош муҳаррир ўринбосари

Низаев Темур Теджиевич — «Правда востока» газетасининг шарҳловчиси

Норматов Иброҳим — Давлат телерадиокомпаниясининг дастурлар директори муовини

Олимжонов Ҳабибулла — Давлат солиқ қўмитаси матбуот хизмати бошлиғи

Позилов Абдуҳамид Маннопович — Қибрай тумани «Давр овози» газетаси муҳаррири

Соснин Владимир Алексеевич — «Кашкадарьинская правда» газетаси муҳаррири

Толипова Басбуви — Жиззах вилоят босмахонасининг ҳарф терувчиси

Усмонова Мамлакат — «Тошкент» матбаа корхонаси муқова цехининг ишчиси

Хўжаева Назирахон Болтабоевна — Миллий ахборот агентлигининг Наманган вилоятидаги мухбири

Хўжамбердиев Ёқубжон — «Ватан» газетасининг муҳаррири

Қодиров Собир — Пешку тумани «Меҳнат зарбдори» газетаси муҳаррири

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1994 йил 23 июнь.

Кўнглимиз таскин топди

Пул ҳар бир халқнинг, юртнинг юзи, фахри. Мамлакатнинг нечоғлик бойлиги, қудрати муомала воситасининг қадрига қараб белгиланади.

Қолаверса, пул бозорни тартибга соладиган, халқлар ўртасидаги алоқани мустаҳкамлайдиган бирликдир. Бозор иқтисодиёти шароитида ўз миллий валютамизга ўтаётганлигимиз давр тақазоси бўлди. Энди унинг қадри юксак, эъзозли бўлиши ҳар биримизнинг фидойилигимизга боғлиқ.

Миллий валютамизга ўтишга доир ҳукуматимиз томонидан ишлаб чиқилган тадбирлар ҳеч қандай мишмишлар, иккиланишларга ўрин қолдирмади. Аксинча, кўнглимиз таскин топди. Ўтиш жараёни силкинишларсиз, кўтаринкилик билан поёнига етишига имонимиз комил.

Усмон ЙЎЛДОШЕВ,
Избоскан тумани.

Қутлаймиз!

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига биноан «Халқ сўзи» — «Народное слово» газеталари бош муҳаррирининг ўринбосарлари Лев Николаевич Пак «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист» унвони, Салоҳиддин Фазлитдинович Муҳиддинов Ўзбекистон Республикасининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотландилар.

Ҳамкасбларимизни юксак унвон билан чин дилдан табриклаймиз.

БЕВОСИТА МУЛОҚОТ

Кучли ижтимоий сиёсат—Ўзбекистонда бозор муносабатларига ўтишнинг асосий хусусиятларидан бири

Шу йил 18 июнь куни «Труд», «Халқ сўзи», «Народное слово» ва «Правда Востока» газеталари ҳамкорлигида муштарийлар билан уюштирилган бевосита мулоқот аҳолининг ижтимоий муҳофазаси мавзусига бағишланди. Унда турли вазирликлар, идораларнинг раҳбарлари иштирок этишди.

(Бу ҳақдаги ҳисобот билан газетамизнинг 2-3 саҳифаларида танишасиз).

Ислом маданияти фестивали давом этмоқда

Малайзия пойтахти Куала-Лумпур шаҳрида ўтаётган бу анжуманда Иордания, Миср, Бруней, Индонезия, Сингапур, Эрон, Хитой, Покистон сингари йигирма бешдан ортиқ давлат вакиллари иштирок этмоқда. Ўзбекистон вакиллари ҳам бу тадбирда илк марта қатнашяпти.

Фестивалнинг тантанали очилиш маросимидан кейин Маҳатхир бин Муҳаммад бошчилигидаги Малайзия ҳукумати раҳбарлари турли мамлакатларнинг кўргазмаларини бориб кўрдилар. Ўзбекистон Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигининг «Ўзэкспомарказ»и томонидан ташкил этилган кўргазма Малайзия ҳукумати раҳбарларида катта қизиқиш уйғотди. Айниқса, VII асрга мансуб Усмон Қуръонининг Факсимел нусхаси, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Шарқшунослик институтида сақланаётган қўлёзмалардан намуналар, «Усто» ишлаб чиқариш бирлашмасининг маҳсулотлари Бош вазир ва унинг ҳамроҳларида катта таассурот қолдирди.

— Кўргазмага қўйилган қадимий қўлёзмалар ва қўли гул усталар томонидан ишланган маҳсулотлар [Ў]бекистонда ислом мадан[ия]тининг чуқур илдизла[р]... мавжудлигидан дарак [бе]риб турибди, — деди М[а]ҳатхир бин Муҳаммад.

Фестиваль доирасида ... казилган «Ўзбекистон ...ни» ҳам кўпчиликда ка... қизиқиш уйғотди. Ўзбек[ис]тон делегацияси раҳбари ... Баҳодиров йиғилганла[рга] ислом маданиятининг юр[ти]миз тарихида тутган ў[рни] ва бугунги кунда ... оширилаётган ишлар ҳақ[ида] гапириб берди. Жумлад[ан,] у қадриятларни тиклаш ... расида қилинаётган саъй-[ҳа]ракатлар, Баҳоуддин Нақ[ш]банд ва Имом ал Бухор[ий]га бағишлаб ўтказилган т[ан]таналар хусусида, эъти[қод] эркинлиги Конституция[миз] томонидан белгилаб бер[ил]гани, ҳозирги кунда респ[уб]ликамизда беш мингдан [ор]тиқ масжид ва 30 дан [ор]тиқ диний мадрасалар м[ав]жудлигини айтиб ўтди. [Ўз]бекистон кунини нишонл[аш] учун йиғилганларга милл[ий] таом — ош тортилди. [Де]легация таркибида Мал[ай]зияга келган ўзбек давл[ат] филармониясининг «Зар[афшон]» ашула ва рақс дас[та]си концерти барчани м[а]мнун этди.

(ЎзА)

Ўзбекистон валюта биржасида

24 июнь куни Ўзбекистон Республикаси валюта би[р]жасидаги савдода Ўзбекистон Республикасининг хор[и]жий валютада операция ўтказиш ҳуқуқи бўлган беш банки иштирок этди. Савдо чоғида сўм-купоннинг АҚ[Ш] долларига нисбатан қиймати аниқланди. Бу қиймат б[ир] АҚШ долларига 5922 сўм-купон даражасида қайд эт[ил]ди. Бошқа валюталарнинг сўм-купонга нисбати АҚ[Ш] долларининг шу валюталарга нисбатига қараб бел[гил]ланди.

Ўзбекистон Республикаси Марказий Банки маъл[ум] қиладики, 1994 йил 25 июндан бошлаб Ўзбекистон Р[ес]публикаси ҳудудида хорижий валюталарнинг сўм-куп[он]га нисбатан қуйидаги қиймати белгиланган:

1 Австралия доллари	4343,19
1 Австрия шиллинги	528,35
1 Англия фунт стерлинги	9156,60
10 Бельгия франки	1804,94
1 Голландия гульдени	3316,72
10 Греция драхми	245,93
1 Дания кронаси	948,43
1 АҚШ доллари	5922.00
1 Миср фунти	1752.07
1 Ирландия фунти	8991.96
1 Исландия кронаси	85.21
10 Испания песети	449.08
100 Италия лираси	376.72
1 Канада доллари	4264.73
1 Қувайт динори	20006.76
10 Ливан фунти	35.23
1 Германия маркаси	3715.88
1 Норвегия кронаси	854.42
10 Португалия эскудоси	359.89
1 Сингапур доллари	3865.03
10 Туркия лираси	1.86
1 Финляндия маркаси	1119.43
1 Франция франки	1085.71
1 Швеция кронаси	774.36
1 Швейцария франки	4429.32
1 ЭКЮ	7124.17
10 Япония иенаси	589.72
1 Россия рубли	3.00
1 Эстония кронаси	459.75
10 Украина карбованеци	3.38
1 Латвия лати	10651.08
1 Литва лити	1480.50
1 Қозоғистон тенгеси	139.05
1 Молдова лейи	1462.58
10 Беларусь рубли	2.21

Ҳадемай маҳсулот беради

Аҳоли зич жойлашган Пахтаобод туманида Туркиядаги «Язекс» фирмаси билан ҳамкорликда барпо этилаётган «Антекс—2» енгил саноат мажмуининг тикув фабрикаси қурилиши бошланди.

У қисқа вақтда барпо этилиб, шу йил кузда Италиядан келтирилган замонавий дастгоҳлар билан жиҳозланади. Бу ерда турдош корхоналарда ҳунар ўрганиб келган 1200 чевар жаҳон андозасига мос эркаклар костюми тикади.

ЯНГИЛАНИШСИЗ ЮТУҚ БЎЛМАЙДИ

АНДИЖОН ИП-ГАЗЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ ЖАҲОН БОЗОРИГА ЧИҚЯПТИ

Гапнинг очиғи бирлашманинг маҳсулотлари харидоргир. Корхонадан чиқарилаётган матолар қўлма-қўл. Лекин мутасаддилар хотиржамликка берилганлари йўқ: маҳсулот сифатини яхшилаш борасида тинмай изланмоқдалар. Хориждан янги замонавий технология олиб келинаётир. Турли корпорациялар билан иқтисодий алоқалар ўрнатилмоқда. Мухбиримиз бирлашма бош директори, вилоят енгил саноат корхоналари директорлари кенгашининг раиси А. АҲМАДАЛИЕВ билан жамоада олиб борилаётган ишлар хусусида суҳбатлашди.

— Абдуғаффор Аҳмадалиевич, аввало, «Ўзбекенгилсаноат»нинг Тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқарувчилар халқаро федерациясига аъзо бўлиб кирганлиги, сизга ушбу федерация бош раҳбарининг биринчи муовини вазифаси юклатилганлиги билан табриклаймиз.

— Раҳмат.

— Янги саъй-ҳаракатнинг моҳияти ҳақида тўхталсангиз.

— Республикамиз тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришда жаҳонда юқори ўринларда туриши маълум. Лекин бу борада халқаро миқёсда ахборот айирбошлаш каби бир қатор имтиёзлардан маҳрум эдик. Энди жаҳоннинг энг йирик корпорациялари билан алоқа боғлаш, шартномалар тузиш, сўнгги технологияларни, кимёвий моддаларни сотиб олиш имкониятига эга бўламиз.

— Маҳсулотнинг жаҳон талабларига жавоб бериши учун технология ҳам илғор бўлиши лозим. Бирлашмада ана шу борада ташланаётган қадамлар хусусида сўзлаб берсангиз.

— Гапингиз тўғри. Юртимизнинг иқтисодиётини юксалтириш, жаҳон бозоридаги мавқеини мустаҳкамлаш учун алмисоқдан қолган дастгоҳлар билан ишлаб бўлмайди. Бирлашмамиздаги мавжуд ускуналарда асосан йўғон иплар йигирилади. Демак, нафис матолар тўқишдан маҳруммиз. Шунинг учун Швейцариянинг «Ритер» фирмаси билан шартнома туздик. Келишувга мувофиқ, 2 та линия ўрнатилади. Бир йилда 3 минг тоннадан зиёдроқ ип тайёрлаб, жаҳон бозорига бемалол чиқсак бўлаверади.

2-тўқув фабрикамизга Новосибирскнинг «Сибтекстилмаш» ҳамда Швейцариянинг «Зулюцер-Рюл-ти» фирмаси билан ҳамкорликда тайёрлаётган дастгоҳларидан 40 та олиб келиб ўрнатдик. Яқин кунларда маҳсулот беришни бошлайди. Юқори сифатли хомашё чиқарадиган машиналардан яна 550 та келтиришга шартнома туздик. Агар улар тўла ишга тушса, ҳозиргидек, йил давомида 32 миллион погон метр сурп эмас, 50 миллион погон метр маҳсулот тўқиш имкониятига эга бўламиз.

— Эсласангиз, кулгили туюлади. Ип-газлама маҳсулотларнинг дастлабки босқичи авваллари ўзимизда тайёрланарди-да, қайта ишлов бергани олис ўлкаларга олиб кетиларди. Бошқачароқ қилиб айтганда, хомашё учун жонни жабборга бериб ишлардик, унинг ҳузурини ўзгалар кўрарди, шундай эмасми?

— Қўлимиз боғлиқ эдида. Ҳозир бутун имкониятларни тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга сарф қиляпмиз. Ана шуни назарда тутиб, матони пардозлаш ишларини яхшиламаса бўлмаслигини англаб етдик. Ҳаракатларимизни вазирликдаги раҳбарларимиз қўллашди. Германиянинг «Нюстерс», «Тисс», «Цюнер Мюллер», «Брюккер» ҳамда Голландиянинг «Шторг» фирмаларидан 56 миллион немис маркасига пардозлаш дастгоҳлари олмоқчимиз. Худди шундай мақсадда Швейцариянинг «Венингер» фирмаси билан ҳам алоқа боғладик. Маблағ масаласида «Гермес» суғурта компанияси ҳомийвоситачилик қилаётир. Мақсадимиз амалга ошса, жаҳон бозорида ўз ўрнини топадиган мато ишлаб чиқариш имконига эга бўламиз.

— Бирлашмада тукли газлама ишлаб чиқариш йўлга қўйилганлиги ижобий самара беряпти чоғи?

— Бундан бир неча йил аввал оддий бўзни хорижга сотиш учун ҳам Москванинг рухсати керак эди. Ўшанда ғоят қийинчилик билан чиқит маҳсулотларимиздан сумка тайёрлаб, Покистонга пуллагандик. Улар эса уни қайта ишлаб, яхшигина матога айлантиришган. Кейин Покистонга бориб, тажриба ўргандик. Икки йил муқаддам эса 80 минг АҚШ доллари эвазига Тайванддан тукли газлама ишлаб чиқарадиган линия олдик. Энди Покистоннинг харидоргир кўйлаклари ашёсидан қолишмайдиган мато тўқияпмиз.

— Олинаётган даромад ҳақида нима дейсиз?

— Ўтган йили 12,3 миллиард сўм соф фойда кўрдик. Бу йил дастлабки уч ойликдаёқ ўша кўрсаткичга эришилди. Аммо бирлашмамиз йилига 220 миллион погон метр тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга. Ҳолбуки биз 170 миллион метрни ўзлаштиряпмиз, холос. Сабаби — ҳамкор корхоналаримиз тола етказиб беришда панд бериб қўйишяпти.

— Бирлашмада тикув дастгоҳлари ҳам ўрнатилаётганлигининг гувоҳи бўлдик.

— Туркиянинг «Бурсел» фирмаси билан қўшма корхона қурдик. Турк биродарларимиз тикув машиналари олиб келишди. Келгуси ойлардан бошлаб дастлабки натижалар кўрина бошлайди. Умуман, корхона йилига 750 минг дона кўрпа ғилофи, 1800 дона эркаклар куйлаги тикиш имконига эга бўлади.

— Хусусийлаштириш жараёни қандай боряпти?

— Хабарингиз бор, «Ўзбекенгилсаноат»да хусусийлаштириш долзарб масала сифатида ўртага ташланди. Ҳозир ҳиссадорлик жамияти тарзида иш юритиш режасини белгилаяпмиз. Шубҳасиз, меҳнатга муносабат ўзгаради. Аммо, қандай вазиятда бўлишимиздан қатъий назар, ғайрат-шижоат билан ишлашимиз лозим. Эртанги кунларимизнинг ёруғ бўлиши учун ҳам, Ўзбекистоннинг келажаги буюк бўлиши учун ҳам шундай қилишимиз керак!

«Халқ сўзи» мухбири
Ф. ШОДМОНАЛИЕВ
суҳбатлашди.

БЕВОСИТА МУЛОҚОТ

КУЧЛИ ИЖТИМОИЙ СИЁСАТ— ЎЗБЕКИСТОНДА БОЗОР ХУСУСИЯТЛАРИДАН БИРИ

«Труд», «Халқ сўзи», «Народное слово» ва «Правда Востока» газеталари уюштирган газетхонларнинг бевосита мулоқоти Ўзбекистонда олиб борилаётган ижтимоий сиёсатга бағишланди. Бир вақтда бир неча телефонларда бўлиб ўтган мулоқотлар пайтида республикамиз фуқаролари савол бердилар, маслаҳатлашдилар, муаммоларнинг ечими юзасидан фикрлашдилар. Суҳбатда Ижтимоий таъминот вазири Баҳодир УМУРЗОҚОВ, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари Баҳодир ЙЎЛДОШЕВ, Меҳнат вазирининг биринчи ўринбосари Оқил ОБИДОВ, Касаба уюшмаларининг Федерацияси Кенгашининг раиси Ҳулкар ЖАМОЛОВ, Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликнинг қўллаб-қувватлаш қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари Шуҳрат ҒОФУРОВ, Давлат солиқ қўмитаси раисининг ўринбосари Шермуҳаммад ЎРИНБОЕВ, Мудофаа вазирлиги молиявий режалаштириш бошқармасининг бошлиғи Ренат ОРТИҚОВ, Ўрта Осиё темир йўл бошқармасининг бош инженери Шуҳрат ҚОДИРОВ ва юк ҳамда тижорат ишлари хизмати бошлиғи Шавкат МИРҲАМИДОВ ҳамда пассажир хизмати бошлиғи Турсун ДАДАХЎЖАЕВ қатнашдилар.

Бевосита мулоқот икки соатдан кўпроқ давом этди.

Яна бир ниҳоятда муҳим ишимиз—аҳолининг ижтимоий ночор табақаларини ҳимоя қилиш. Бу масала асло пайсалга солиб бўлмайдиган энг асосий вазифа бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Ислом КАРИМОВ.

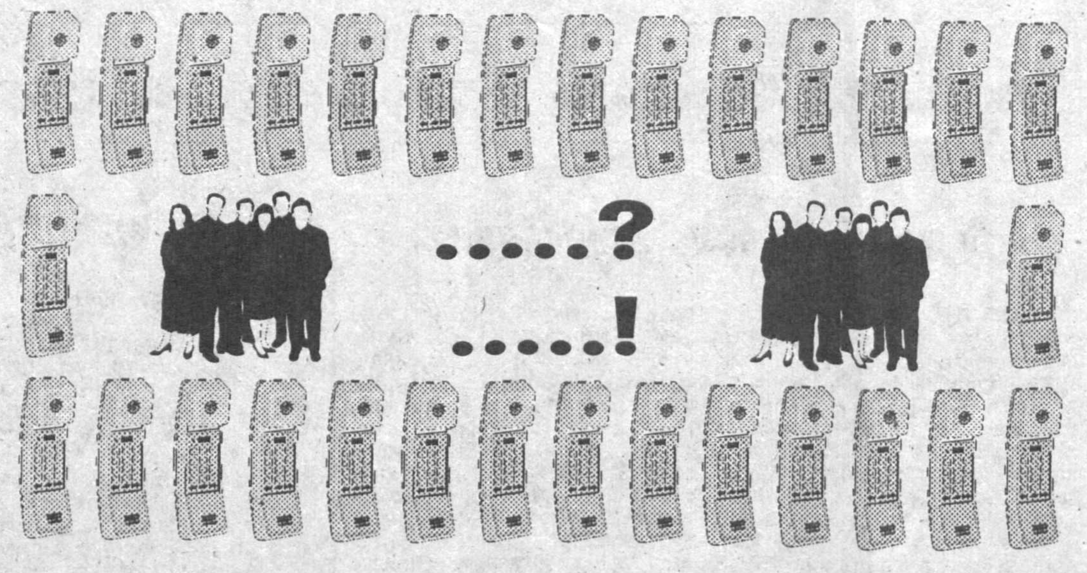

Бевосита мулоқот Президентнинг «Болали оилаларга давлат ижтимоий ёрдами тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги Фармони матбуотда эълон қилинган кунга тўғри келди. Эрталаб соат 10 да бевосита мулоқот бошланган пайтда кўпчилик бу ҳужжат билан ҳали атрофлича танишишга улгурганича йўқ эди. Шу боис жумҳуриятнинг кўпгина аҳолиси, жумладан, тошкентлик Г. АБУБАКИРОВ, Тошкент вилоятидан Н. МАКСИМОВА ва бошқалар болаларга бериладиган нафақа миқдорини ошириш билан боғлиқ ишларнинг аҳволи ҳақида саволлар бердилар.

Б. УМУРЗОҚОВ:

— Давлатнинг халқпарварлиги, жамиятнинг маънавияти болаларга муносабат даражаси билан ўлчанади. Болали оилаларни уларни моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлашга қаратилган ижтимоий ҳимоялаш тизимини такомиллаштириш худди шу маъ- [illegible] катта аҳамиятга эга. Республикадаги 16 [illegible]га тўлмаган бирор бола давлат ғамхўрлигидан четда қолмайди. Бюджетдан ажратиладиган маблағ эса бир неча баравар ортади. Фармонга мувофиқ бир болали оилага энг кам иш ҳақининг 10 фоизи, икки болали оилага 20 фоизи, 3 ва 4 болали оилага 40 фоизи, 5 ва ундан кўп болали оилага 50 фоизи миқдорида нафақа тўланади. Агар илгари бир болага ойига ўртача 286 сўм-купондан нафақа пули бериб келинган бўлса, энди 7.000 сўм-купон тўланади, яъни нафақа қарийб 25 баравар оширилаяпти.

Бола туғилган пайтда бирйўла бериладиган нафақа ҳам оширилди, энди у икки ойлик энг кам иш ҳақи миқдорига етказилди, яъни бир болага 140.000 сўм-купон бўлди.

Ушбу фармон 1 сентябрдан кучга киргач, ёш болаларига қараётган аёлларга аввалгидек 1,5 йил эмас, балки икки йилгача нафақа тўлана бошланади. Унинг миқдори ҳозирги 319 сўм-купондан 14.000 сўм-купонга кўтарилади.

— Бироқ 16 ёшли ўсмирларнинг кўпчилиги ҳали ўрта мактабларда ўқиётган, бинобарин ҳунар-техника билим юртидаги тенгдошларидан фарқли ўлароқ стипендия олмаётган бўладилар. Бундай болаларга нафақа масаласи ҳам назарда тутиладими, дея сўрайди тошкентлик Л. КОЛЕСОВА.

— Бу масала, сўзсиз ҳал этилади.

Уруш қатнашчиси, биринчи гуруҳ ногирони Т. Карбовскийга ВТЭК ногиронлар аравачаси ажратиш тўғрисида хулоса чиқарди. Бироқ Ижтимоий таъминот вазирлиги ҳали у, ҳали бу мансабдор шахснинг йўқлигини рўкач қилиб, масала ечимини шу пайтгача чўзиб келаяпти. Шу муносабат билан Карбовский ногиронлар аравачисини олишга умид қилсам бўладими ва умуман, бу муаммо жумҳуриятда қай даражада ўткир бўлиб турибди, дея савол берди.

— Ҳозир 45 минг киши шундай аравачага муҳтож. Бунча аравачани хориждан сотиб олишнинг иложи йўқ, чунки, ҳар бирининг нархи 350 доллардан 400 долларгача. Шундай бўлса-да, биз бу муаммони ечишга ҳаракат қилаяпмиз. Ўзбекистонда Австрия фирмаси билан ҳамкорликда зарур техника ишлаб чиқариладиган корхона барпо этилди. Дастлабки икки-уч минг дона аравача эндиги йили тайёрланади.

Инсонпарварлик ёрдами йўли билан жумҳуриятимизга ногиронларнинг 800 та аравачаси келди. Уларни биринчи навбатда уруш фахрийларига беряпмиз.

Н. Махиня, Б. Самадов ва кўпчиликни туман ижтимоий таъминот ходимлари ёрдамига кимлар умид боғлаши мумкинлиги ва уларнинг вазифалари нималардан иборат эканлиги масаласи қизиқтирмоқда.

— Ҳозир жумҳуриятда 32.400 ёлғиз қария бор. Улардан 26 минг нафари доимий қаровчига муҳтож. Саккизта кексалар уйида ҳозир уч минг қария яшамоқда. Қолганлар эса жойларда туман ижтимоий таъминот бўлимларига бириктирилган.

Тўрт тоифадаги шахсларга ижтимоий ёрдам кўрсатилмоқда: ёлғиз ёки бетоб бўлган 60 ёшли аёл ва 65 ёшли эркакларга, тўшакда ётиб қолган биринчи гуруҳ ногиронларига, қариндош-уруғлари бор кексаларга. Сурункали ичкиликбозлик ва бангилик касалига чалинганларга эса маълум миқдордаги тўлов ҳисобига хизмат кўрсатиляпти. Ижтимоий таъминот ходимлари ўз қарамоғидаги кишиларнинг уйларига озиқ-овқат, дори-дармонлар олиб бориб бермоқдалар, овқат тайёрлаб, хоналарини супуриб-сидириб, буюрган бошқа ишларини ҳам бажаришяпти. Бир сўз билан айтганда, улар кексаларнинг ҳамма юмушларини тўласинча ўз зиммаларига олганлар.

Навоийлик В. МИХЕНКЕВИЧ:

— Мен «Югпроммонтаж» трестида эллик йил меҳнат қилган чилангар-монтажчиман. Зарарли ва ўта зарарли цехларда ишлаган даврим учун (бу ҳақда тегишли ҳужжатларим бор) менга ва цехдош ўртоқларимга 1- ва 2-рўйхат бўйича имтиёз берилиши керак. Бироқ СССР Министрлар Советининг 1956 йил 22 август қароридаги «Кимёвий ишлаб чиқариш» бўлимининг 1- ва 2-рўйхатда чилангар-монтажчи касби назарда тутилмаганлигини рўкач қилиб, бизга имтиёз беришни рад этдилар. Шундай бўлаяптики, имтиёз олиш ҳуқуқига эга бўлдику, бироқ эскирган қонунлар бунга тўғаноқ бўлаяпти.

— «Пенсиялар тўғрисида»ги қонунга мувофиқ ҳамма эски қўлланмалар, шу жумладан 1- ва 2-имтиёзли рўйхатдаги касблар ҳам қайта кўриб чиқилган. Энди бу рўйхатга 11.800 та, шу жумладан, сизнинг касбингиз ҳам киритилган. Демак, сиз имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқига эгасиз.

Уруш қатнашчиларидан жуда кўп саволлар тушди. Жумладан, Н. Злих, Т. Курзановский, Ю. Казакова ва бошқалар шу тоифа кишиларни шахсий машиналари учун бензин, эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш масаласида мурожаат этдилар.

— Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 27 майдаги қарорига биноан аввалгидек 50 литр бензинга талон бериш ўрнига, энди ҳамма уруш қатнашчилари ва ногиронларига, шунингдек, касб касаллигига чалинган ва ишда жароҳатланган I—II-гуруҳ ногиронларга пул товони тўланади. Ёнилғи ва эҳтиёт қисмларининг нархи эса бозор баҳосида бўлади.

Навоийдан Н. Попова, Андижондан Т. Хисомов, Тошкентдан А. Дубровин, Самарқанддан Ш. Очилов уруш йиллари фронт ортида меҳнат қилганлар қандай имтиёзларга эга бўладилар, дея савол беришди.

— «Фуқароларга пенсия таъминоти тўғрисида»ги 1994 йил 1 февралдан чиқарилган қонунга мувофиқ уларнинг пенсияларига 30 фоиз қўшимча ҳақ белгиланади, шаҳар йўловчилар транспортида бепул юришлари учун гувоҳнома берилади. Табиий газ ва электр қувватидан фойдаланганлик учун 50 фоизли, ичимлик сув учун эса 30 фоизли чегирма берилади.

Қўшимча ҳақ меҳнат дафтарчасидаги ёзув ёки иш стажини тасдиқловчи бошқа ҳужжати бўлганларга берилади.

Тошкентлик Н. ШАПОВ:

— «Пенсия тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ мен 30 фоизли қўшимча ҳақ олишга ҳақлиман. Аммо Миробод тумани ижтимоий таъминот бўлимида шу йил 1 июнгача мен олиб келган нафақа ҳажмини 70 минг сўм эмас, 48 минг сўм ҳисобидан белгилашди. Шу тўғрими?

— Президентнинг «1994 йил 1 июндан иш ҳақи, пенсия ва стипендиялар миқдорини ошириш тўғрисида»ги Фармони чиққанлиги муносабати билан пенсиялар миқдори ҳам 1,5 баравар ошди, бинобарин қайта ҳисоб-китоб шу суммага қараб қилинади.

30 фоизли қўшимча эса пенсионерларга 1 июлдан тўлай бошланади.

Тошкентлик В. Петров, бухоролик Н. Омонов:

— Республиканинг хизмат кўрсатган ходимлари ҳозирги кунда иш ҳақи ёки пенсияларига қўшимча ҳақ олаяптилар. Бу пул турар-жойда тўланадими ёки иш жойида?

— Шундай унвонга эга бўлиб ишлаб турган пенсионерлар иш жойларидан, қолганлар эса турар-жойларидан оладилар.

Тошкентлик МУСАЕВ:

— Ишлаб турган пенсионерлар пенсия пулларини қаердан олишлари керак?

— Иш жойидан.

— Бутун умр республикада ишлаб, ҳозир эса доимий яшаш учун МДҲ мамлакатларига кўчиб кетаётганларга пенсия тўланадими? — дея савол бердилар Л. АКИМОВА, В. ПЕТРУСОВ.

— Ҳамдўстлик мамлакатлари билан келишувга мувофиқ кўчиб кетган ҳамма пенсионерлар ўша ҳудудда муомалада бўлган пул бирлигида пенсия оладилар. Масалан, биз республикамизга кўчиб келган ҳамма пенсионерларга тўлаяпмиз. Кўчиб кетаётган пенсионерларга эса олти ойлик суммада товон ажратаяпмиз.

Тошкентлик Ҳ. ҲАКИМОВ:

— Узоқ Шимолда 17 йил ишладим. Энди Ўзбекистонда яшаяпман. Имтиёзли тарзда 55 ёшдан пенсияга чиқишга ҳаққим борми?

— Бор. Фақат туман ижтимоий таъминот бўлимига тегишли ҳужжатларни тақдим этишингиз керак.

Оҳангарон туманидан И. ЗАВГОРОДНЕВ:

— «Янги ҳаёт» давлат хўжалигида уруш ва меҳнат фахрийлари кенгашининг раисиман. 1 июнга қадар энг оз пенсия миқдори 48 минг сўм-купон бўлишига қарамай, хўжалигимиздан олти нафар пенсионер аёл унинг ярмисини олиб келдилар.

— Афтидан, уларнинг иш стажлари тўлиқ бўлмаса керак. Аёлларнинг стажлари 20 йил бўлиши лозим. Ёки иш ҳақлари жуда оз бўлгандир. Мен бу масалага ойдинлик киритишга ҳаракат қилганман.

Қаршилик **Д. Рябин**, тошкентлик **Аширов, Мансуров, Халилов** ва бошқаларнинг саволлари шахсий бўлганлиги учун вазир уларга ўз туманларидаги ижтимоий таъминот бўлимига мурожаат этишни маслаҳат берди. Шу билан бирга уларнинг саволлари вазирликнинг назоратига олинди.

Президентнинг 1994 йил 6 майда «Жасорат» ва «Шуҳрат» медаллари билан мукофотлаш тўғрисидаги Фармони эълон қилингани муносабати билан ҳам муштарийлардан кўп саволлар тушди. Ижтимоий таъминот бўлимларида улардан фақат уруш пайтидаги иш стажларини тасдиқловчи ҳужжатларгина эмас, балки, «1941 — 1945 йиллардаги урушдаги шавкатли меҳнати учун» медали билан мукофотлаш тўғрисидаги гувоҳномани ҳам талаб қилганлар.

Б. УМУРЗОҚОВ Миронова, Шпиков ва бошқаларга бу ҳақда шундай изоҳ берди:

— Президент Фармонига мувофиқ «Шуҳрат» ордени билан 1941 йил 22 июндан 1945 йил 9 майгача халқ хўжалигида камида олти ой ишлаган Ўзбекистон фуқаролари мукофотланадилар. Шунингдек, «1941 — 1945 йиллардаги Улуғ Ватан урушидаги шавкатли меҳнати учун» медали билан мукофотланганларга, «Ленинград қамалида яшаганлар»га нишони борларга, иккинчи жаҳон уруши даврида фашистлар ва уларнинг малайлари барпо этган концлагер, гетто ва бошқа қамоқхоналарнинг тутқунлари бўлган балоғатга етмаган болаларга берилади.

Тошкентлик С. ЛАРИОНОВ:—Агар асос бўлса бир одам ҳар иккита медални ҳам олиши мумкинми, дея савол берди.

Р. ОРТИҚОВ:

— Йўқ, фақат биттасини олади. Аммо қайси бирини олиш мукофотланувчининг ихтиёри.

«Бевосита мулоқот»да иштирок этган раҳбарлардан бирор киши термизлик А. Кузнецованинг саволига жавоб беришга тайёр эмас экан. Ҳақиқатдан ҳам, «Жасорат» медали билан мукофотланганлар бирйўла энг кам иш ҳақининг 10 баравари миқдорида, «Шуҳрат» медали соҳиблари эса 5 баравари миқдорида пул мукофоти оладилар. Бироқ 1 июндан энг кам иш ҳақи 70 минг сўм-купон бўлади, бунгача эса 1,5 баравар кам эди. Хўш, пул мукофоти қайси суммадан чиқарилади?

«Бевосита мулоқот» қатнашчилари бу масалани яқин вақт ичида ойдинлаштириб, оммавий ахборот воситалари орқали муштарийларга етказишни ваъда қилдилар.

Тошкентлик Ҳ. Алимов мен ҳам «Жасорат» медали билан мукофотланишим мумкинми? — дея сўради. Уруш даврида у Ворошиловграддаги махсус ҳарбий ҳаво мактаби ўқувчиси бўлган экан.

— Фармонда «Жасорат» медали билан фашизмга қарши жанговор ҳаракатларда қатнашган ҳарбийлар, кўнгилли ёлланган тартибдаги шахслар, партизанлар, уруш даврида қуролли кучларда хизмат қилганлар, 1941 — 45 йиллардаги «Улуғ Ватан урушида Германия устидан қозонилган ғалаба» учун медалини олган шахслар мукофотланадилар, деб ёзиб қўйилган. Алимов эса бу тоифанинг бирортасига ҳам тўғри келмасакан.

Г. И. ШЕСТАКОВА (Тошкент):

— Ёз — Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси учун ҳамиша «иш қайнаган» давр. Аммо нафақат Ҳамдўстлик мамлакатлари, балки республика вилоятларига қатнайдиган поездларга ҳам чипта топиш амримаҳол. Ё кассада танишинг бўлиши, ёки чипта нархига қўшимча нарх тўлашинг керак. Раҳбарлар темир йўл кассалари ишини меъёрлаштириш юзасидан қандай чора-тадбирлар кўраяпти?

Ш. ҚОДИРОВ: —Ҳозирги пайтда кассаларда тартиб ўрнатиш мақсадида уларнинг иши муайян йўналишлар бўйича ташкил этилган. Масалан, Москвага қатнайдиган поездлар учун тўртта чиптахона фаолият кўрсатмоқда. Новосибирскка борадиган йўловчилар ҳам алоҳида кассадан билет олишлари мумкин.

Темир йўл шоҳ бекатларининг залларига ўрнатилган таблолар қайси поездга қанча бўш ўрин борлигини кўрсатиб туради. Олдиндан билет сотиб олишнинг муддати эса 45 кунга узайтирилди. Бироқ шуни айтиш керакки, чипта топиш билан боғлиқ муаммоларнинг вужудга келишида Россия Темирйўл вазирлиги томонидан Марказий Осиёга қатнайдиган поездлар сонининг кескин қисқартирилиши ҳам сабаб бўлаётир.

А. КИМ. (Тошкент вилояти): — Онам Белорусь республикасида яшайди. Брестга бориб келиш учун чипта сотиб олишим мумкинми?

Т. ДАДАХЎЖАЕВ: — Афсуски, Брестгача тўғридан-тўғри қатнов йўқ. Ҳозирча Украина темир йўл раҳбарлари билан тузилган аҳдлашувга мувофиқ Киевга поезд қатнамоқда. Икки томонга чипта харид қилиш масаласига келсак, бир мунча мушкул. Гап шундаки, чиптадан тушадиган пул, у қайси ҳудудга сотилган бўлса, ўша мамлакатга кетади ва бундан беш фоизигина бизнинг бошқармамизда қолади. Ҳар хил пул, таъриф ва давлатлар мавжудлиги, улар ўртасида ўзаро ҳисоб-китоб қилишнинг марказлаштирилган ягона тизими издан чиққанлиги йўловчиларни чипталар билан таъминлашни мураккаблаштирмоқда.

А. ГРИГОРЬЕВА (Тошкент):

— Исроил ва Украинага қатнайдиган поездларга юк қабул қилинмаяпти. Бунинг сабаби нимада?

Т. ДАДАХЎЖАЕВ: — Бу давлатлар билан юк ташиш бўйича ўзаро ҳисоб-китоб масаласи ҳал этилмаган. Туркманистон, Тожикистон, Қозоғистон, Қирғизистон Республикалари, Россия Федерацияси ва Белорусь билан Ўзбекистон ўртасида тузилган шартномага кўра эса фуқаролар юк нархини Россия рублида тўлайдилар.

Н. БАШКИРОВА: (Тошкент):

— Эшитишимча, поездларда юк олиб кетишнинг янги тарифи жорий этилибди. Шу ростми?

Т. ДАДАХЎЖАЕВ: — Ҳа. Шу йилнинг биринчи майидан бошлаб биз юк ташиш бўйича белгиланган халқаро қоида асосида иш юритяпмиз. Энди темир йўлда ягона таъриф тизими амал қилмоқда. Контейнер ва бошқа юклар учун ҳақни эса Швейцария франкида тўлаш кўзда тутилган.

А. ЯНГИБОЕВ (Тошкент):

— «Тошкент — Жиззах» йўналишида темир йўл электрлаштирилганида биз беҳад хурсанд бўлган эдик. Таассуфки, ҳанузгача электр поезди қатнови йўлга қўйилмади. Шунинг сабабини билмоқчи эдим.

Ш. ҚОДИРОВ: — Ҳозирги вақтда ҳар куни «Тошкент — Жиззах — Тошкент» йўналиши бўйлаб пассажир поезди қатнамоқда. «Электричка»га тўхталадиган бўлсак, уни харид қилишни Жиззах вилояти ҳокимлиги ўз зиммасига олган эди. Аммо Ригада ишлаб чиқарилаётган 8 вагондан иборат электр поездининг нархи 1 миллион долларга бормоқда. Латишлар эса бунинг эвазига айрибошлаш усулида пахта талаб қилаётирлар.

С. ҚУРБОНОВ (Самарқанд):

— Яқинда «Москва—Самарқанд» поездига чиққан эдим. Кассадагилар фақат дастлабки уч вагонга чипта сотишди. Ваҳоланки, Тошкентдан Бухорогача кўп вагонлар бўш кетди. Бундан вагон кузатувчилари фойдаланиб, йўловчилардан олган пулларни чўнтакларига уришди. Наҳотки, темир йўл раҳбарлари ушбу ҳолдан бехабар бўлсалар?

— «Самарқанд — Москва — Самарқанд» поезди Ўзбекистон ҳудудида Самарқанд, Навоий, Бухоро, Хоразм вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасидан ўтади. Ана шу масофада ҳақиқатдаям дастлабки уч вагонга чипта сотилади. Қинғир ишлар билан шуғулланадиган вагон соҳибларига эса шафқат қилинмайди: уларга ҳатто ишдан бўшатишгача жазо қўлланилади.

А. АХМЕДШИНА, (Геофизика ишлаб чиқариш бирлашмасининг техниги, 4 боланинг онаси).

— Ҳар йили 10 — 11-синфлар сони камаймоқда, бир вақтнинг ўзида олий ўқув юртларига қабул ҳам қисқармоқда. Шундай қилиб, ҳеч қаерда ишламаётган ва ўқимаётган ёшлар сони ортиб бораяпти. Бу эса малакасиз ўғил ва қизларнинг кўпайиб кетишига олиб келади. Уларни ишга жойлаштириш муаммоларини ечишда Меҳнат вазирлиги қандай тадбир кўраяпти?

О. ОБИДОВ: — Вазирлик меҳнат фаолияти билан банд бўлмаган ёшлар ўртасида бир неча йўналишда иш олиб бораяпти. Биринчидан, меҳнатга бандлик жамғармаси билан ҳамкорликда қишлоқ жойларида устун даражада янги ишчи ўринларини очиш учун ҳаракат қилинмоқда. Ишлаб турган корхоналарнинг барқарор фаолият кўрсатиши учун қўшимча маблағлар сарфланаяпти. Иккинчидан, «Аҳолининг бандлиги тўғрисида»ги Қонунга асосан барча қатламдаги аҳоли махсус ташкил қилинган ишчи ўринларга жойлаштириляпти. Учинчидан, касб маҳоратини ошириш ва кишиларни қайта тайёрлаш орқали бўш ўринларга кадрлар тайёрланмоқда. Худди шу йўналишда Андижон ва бошқа вилоятларда «Уста — шогирд» тизими бўйича ўрта мактабларни битирувчиларга ҳунар ўргатилмоқда. Шогирдларга иш ҳақи тўлаш, шунингдек, ўқувчиларни нафақа билан таъминлаш, меҳнатга бандлик жамғармаси маблағидан амалга оширилмоқда. Ана шу йўл билан ҳозиргача 800 дан ортиқ киши халқ хўжалигининг турли тармоқларида ишлаяпти ёки шахсий машғулот билан шуғулланаяпти.

Бошқача айтганда, Меҳнат вазирлиги меҳнат бозорини тартибга солиб туриш ва иш излаётганларни қўллаб-қувватлаш борасида фаол сиёсат юргизмоқда. Шу йилнинг ўзида меҳнат биржаларида рўйхатдан ўтган ишсизларнинг 60 фоизи иш билан таъминланди, 6 фоизи маош тўланадиган жамоат ишларига жалб қилинди, 24 фоизи қайта тайёрлаш ва ўқитиш ишларига жалб этилди. Шу билан бир вақтда бундай сиёсат меҳнатга қобилиятли фуқароларнинг ўз иқтидорларидан мақсадга мувофиқ фойдаланиш хоҳишини кучайтиради, малакасини оширади.

Тошкентдан А. ҚЎЗИБОЕВ: — Миллий валютада иш ҳақларини, нафақа ва стипендияларни тўлаш қачондан бошланади.

— Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида миллий валютани муомалага киритиш тўғрида»ги 1994 йил 16 июндаги Фармонига кўра 28 июндан 5 июлгача июнь ойининг иккинчи ярми учун иш ҳақлари, шунингдек, июль ойи учун нафақа ва стипендиялар сўмларда тўланади.

— Бугунги кунда аптекаларда зарур дориларни харид қилиш қийиндан-қийин. Бу муаммони ҳал қилиш учун Соғлиқни сақлаш вазирлиги қандай тадбирлар кўрмоқда? Тошкент Фармацевтика заводида ишлаб чиқарилаётган дори-дармонларни бозорларда бир неча баробар ортиқ нархда сотилаётганини қандай изоҳлаш мумкин? Бундай саволларни **Тошкентдан Кенжаев, Навбаҳор туманидан А. Зокиров, Фарғонадан Л. Никитина, Урганчдан А. Шарипов** ва бошқалар беришди.

Б. ЙЎЛДОШЕВ:

Аҳолини дори-дармонлар билан таъминлашнинг аҳволини яхшилаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси шу йил апрель ойида дорихоналарни давлат тасарруфидан чиқариш ва уларни хусусийлаштириш ҳақида қарор қилган эди. «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Соғлиқни сақлаш вазирлиги раҳбарлиги остида ишлайдиган «Дори-дармон» очиқ акционерлик ассоциациясига айлантирилган. Ҳозир дорихоналар талабгорларнинг эҳтиёжини қондириш учун тўғридан-тўғри халқаро ҳамкорликни жумладан, чет эллар билан алоқаларни йўлга қўйиб юборган.

Айни пайтда Бухорода Ҳиндистоннинг «Гуфик — Авиценна» компанияси билан фармацевтика заводи қурилиши олиб борилмоқда, Тошкентдаги заводнинг ишлаб чиқариш қувватлари кенгайтириляпти, Самарқанд фармацевтика заводи фойдаланишга топширилди. Биринчи кварталнинг ўзида жуда кўп миқёсда дори-дармонлар харид қилинди. Улар давлат тасарруфидаги касалхоналар ва даволаш-соғломлаштириш ташкилотларига, шунингдек, дорихоналарга юборилди.

Шуни таъкидлаш ўринлики, дорихоналарда кўплаб тиббиёт ашёларини имтиёзли сотиш сақлаб қолинмоқда. Имтиёзлилар қаторида уруш ногиронлари ва фахрийлари, Чернобиль фалокати иштирокчилари, ёлғиз нафақадорлар, уч ёшгача гўдаклар, онкологик ва бошқа оғир касалликлар билан оғриётган беморлар ва бошқалар бор.

Хусусийлаштириш бугунги куннинг энг долзарб масалаларидандир. У турмушимизда рўй берган янгиликлар қаторида тобора яшовчан бўлиб бормоқда. Табиийки, бу ерда тўла аниқланмаган тафсилотлар бисёр. И. Рязанова, Т. Фахриддинов, И. Бойтоев, С. Абдуллаев ва бошқалар ана шу масалалар билан қизиқдилар.

Ш. ҒАФУРОВ: — Амалдаги қонунларга биноан шахсий мулк эгалари мол-мулкларига хоҳишига кўра эгалик қиладилар. Улар мол-мулкларини ўз яқинлари, жумладан турмуш ўртоғи, фарзанди, ота-онаси, бобо ёки момоси, набиралари, ака ва сингиллариға ўша мулкни умумий ҳолда совға қилишлари мумкин. Агар меросхўр узоқ қариндош бўлса, унда 20 фоиз давлат солиғи олинади.

Айни пайтда фуқароларга хусусийлаштирилган уй-жойларни кимошди (аукцион) воситасида сотишларига ҳам рухсат этилади. Унинг яна бир қулай томони шундаки, сотувчи ўз уйини МДҲ ҳудудида амал қилаётган истаган пул бирлигига нақд ҳамда жамғарма банки воситасида шахсий ҳисоб рақамига ўтказиш йўли билан сотиши мумкин. Яқин кунлар ичида Тошкент шаҳрида уй-жойларни долларга кимошди савдоси йўли билан сотиш йўлга қўйилади. Уни Тошкент шаҳар ҳокимлиги билан шаҳар кўчмас мулк биржаси ўзаро ҳамкорликда ўтказади. Агар ким уй-жойини доллар ҳисобига сотмоқчи бўлса, марҳамат қилиб иштирок этиши мумкин. Уй-жой сотувчининг исм-фамилияси, манзили сир тутилади. Сотилган уй-жойнинг умумий қийматидан 15 фоизи давлат хазинасига, уч фоизи хизмат қилувчи ташкилот хизматига ўтказилади.

МУНОСАБАТЛАРИГА ЎТИШНИНГ АСОСИЙ

О. ЖАББОРОВ, Наманган вилояти: мен Ғафуровдан шахсий уй-жойни Ўзбекистондан Россия Федерациясига алмаштириш тартиби ҳақида сўрамоқчи эдим.

Ш. ҒАФУРОВ: — Уй-жойларни алмаштириш тартиби 1994 йил 4 апрель қарорига мувофиқ амалга оширилади. Сиз бу ҳақда аниқ ва батафсил маълумотларни Республика Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси ҳамда шу қўмитанинг жойлардаги бўлимларидан олишингиз мумкин.

Б. ҲАМИДОВ, Қорақалпоғистон Республикаси: — газетага берилган эълонда телефон орқали бўладиган бевосита мулоқотда республика Давлат солиқ қўмитасидан ҳам вакиллар иштирок этиши ҳақида ёзилган. Айтинг-чи, Давлат солиқ қўмитаси айни пайтда ижтимоий сиёсат борасида қандай ишларни амалга оширмоқда?

Ш. ЎРИНБОЕВ: — Маълумки, пенсионер, ногирон, кам таъминланган ҳамда қаровчисини йўқотган кишилар солиқнинг бир қанча турларидан озод қилинган. Бундан ташқари кўп даромад келтирадиган давлат, ҳиссадорлик ҳамда хусусий корхоналарга нисбатан энг мақбул солиқ сиёсати юргизилаяпти. Улардан тушган маблағлар эса аҳолининг ижтимоий муҳофазасига йўналтирилади.

Республика Касаба уюшмалари раиси номига ҳам бир қанча саволлар тушди.

Т. МУҲАММАДОВ, Қарши шаҳри: — республикамизда уй-жойлар тўла хусусийлаштирилгандан кейин савдо шаҳобчалари ҳамда унчалик катта бўлмаган саноат корхоналари ҳам хусусийлаштирила бошланди. Ана шу жараёнга касаба уюшмалари ҳам бевосита қатнаша оладими? Чунки, рост гап, кўпчиликда хусусийлаштириш жараёнида оддий меҳнаткашлар ҳақ-ҳуқуқлари паймол қилинмасмикан, деган ҳадик ҳам йўқ эмас.

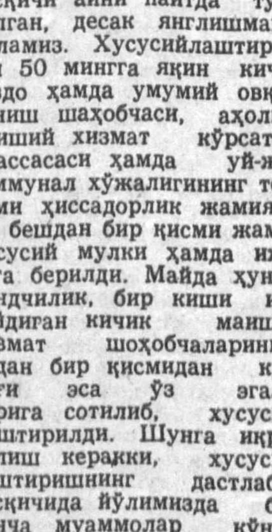

Ҳ. ЖАМОЛОВ: — Саволингизга тўғридан-тўғри жавоб беришдан олдин унга бир оз қўшимча қилмоқчи эдим. Ўзбекистонда хусусийлаштиришнинг биринчи босқичи айни пайтда тугалланган, десак янглишмаган бўламиз. Хусусийлаштирилган 50 мингга яқин кичик савдо ҳамда умумий овқатланиш шаҳобчаси, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш муассасаси ҳамда уй-жой коммунал хўжалигининг тенг ярми ҳиссадорлик жамиятига, бешдан бир қисми жамоа хусусий мулки ҳамда ижарага берилди. Майда ҳунармандчилик, бир киши ишлайдиган кичик маиший хизмат шоҳобчаларининг учдан бир қисмидан кўпроғи эса ўз эгаларига сотилиб, хусусийлаштирилди. Шунга иқрор бўлиш кераккки, хусусийлаштиришнинг дастлабки босқичида йўлимизда бир қанча муаммолар кўндаланг бўлди. Уни ҳал этиш ўз навбатида касаба уюшмаларининг фаол иштирокини талаб қилади. Чунки, мулкни тақсимлаш пайтида ижтимоий адолат принципларига суяниш лозим бўлади. Мисол тариқасида уй-жойларни хусусийлаштириш жараёнини олиб кўринг. Республика аҳолисининг аксарият қисми берилган имтиёзлар туфайли уй-жойларини бепул хусусийлаштирди. Баъзи бир кишилар эса меҳнат стажи ва бир қатор имкониятларга қарамасдан маълум миқдорда пул тўлашга мажбур бўлдилар. Устига-устак айрим мансабпараст тўралар иш давомида сусткашлик ҳамда қоғозбозликка йўл қўйдилар. Айниқса, савдо ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш шаҳобчаларини давлат тасарруфидан чиқариш, фермер хўжалиги ташкил қилиш жараёнида компаниячилик авж олди. Айрим кишилар фақат қоғоздагина мулк эгаси бўлиб қолдилар. Чунки улар бошқарув идоралари чангалидан тўла озод қилинмади.

Республикамизда айни пайтда ўта муҳим ва ишлаб чиқариш қуввати бир мунча катта бўлган корхоналарни давлат тасарруфидан чиқариш жараёни бошланди. Бу эса бозор муносабатларига ўтиш жараёнидаги ҳал қилувчи қадам ҳисобланади. Бу йўлда биз, албатта, тўплаган тажриба ва йўл қўйилган камчиликлардан тўғри фойдаланиш ҳамда хулосалар чиқаришимиз керак. Маълумки, хусусийлаштириш жараёни давлат томонидан бошқарилади, ташкил қилинади ва назорат остига олинади. Касаба уюшмалари ана шу жараёндан бир қадам ҳам четда турмасликлари керак. Маълумки, ўрта ва йирик корхоналарни хусусийлаштириш уларни ҳиссадорлик жамиятларига айлантириш йўли билан амалга оширилади. Айни пайтда ушбу жараённинг аниқ меъёри ва жорий этиш йўллари атрофлича ўрганилаяпти. Лекин ҳар қандай ҳолатда ҳам Касаба уюшмалари меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилишлари ва уни биринчи даражага кўтаришлари керак. Маълумки, давлат ва унинг тизимлари энг асосий соҳа акцияларини ўз назоратига олади. Республика Президентининг шу йил 15 март фармонига мувофиқ меҳнат жамоалари акциялар пакетини имтиёзли равишда олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Хулоса қилиб айтганда, Касаба уюшмалари ҳуқуқий субъект сифатида хусусийлаштириш ҳамда акцияларни сотиб олиш жараёнида қатнашиш ҳуқуқига эгадирлар.

Юқорида айтилган фикрларга шуни қўшимча қилмоқчиманки, хусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқариш жараёнида касаба уюшма қўмиталарининг вакиллари фаол иштирок этишлари лозим. Акционерлик жамиятлари низомларида ҳам меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қилувчи ташкилот сифатида уларнинг фаолияти ўз аксини топмоғи керак. Шунинг учун ҳам эрта-индин бойлар ҳаммма завод ва фабрикаларни сотиб олади, ишчиларни тинимсиз экспулуатация қилади деб хом-хаёл қилиш ақлдан эмас. Республикамизда ҳуқуқий давлат барпо этиш учун кураш кетяпти. Меҳнат қонун ҳимоясида бўлади.

Мулкчилик шаклларидан қатъий назар, ҳамма корхона, ташкилот ва муассасалар бу қонунларга амал қиладилар. Ва касаба уюшмалари бу қонунлар ижросини қаттиқ назорат остига олишлари лозим.

Тошкентлик В. СИДОРОВ: — Нима учун нафақахўрларнинг бировлари кўп, бировлари оз нафақа олишади. Ахир улар нон ва бошқа маҳсулотларни бир хил нархда харид қилишади-ку. Касаба уюшма қўмиталари бундоқ олақарашларга қарши нега курашмайдилар?

— Бу саволдан кўриниб турибдики, косанинг тагида ним коса бор. Маълумки бир вақтлар ҳар бир киши ўз лаёқатига, қилган меҳнатига, эришган муваффақиятларига қарамасдан, бир хилда, лекин оз ҳақ олардилар. Ҳозир эса бозор иқтисодиёти шароити бошқача талаб қўйяпти. Ҳар бир инсон эркин ҳолда ўзининг салоҳиятига, куч-ғайратига, имкониятларига, фаолиятига яраша ҳақ олиши, жамият бойлигидан баҳраманд бўлиши керак. Бу ҳозирги куннинг ҳаётий талаби.

Биз ривожланган жамият қуриш учун курашаяпмиз. Бу мустақил Ўзбекистонда яшаётган ҳар бир фуқаронинг орзуси. Биз буни маъқуллаб қолмасдан, ҳар бир фуқаронинг куч-ғайратини ушбу ишга сафарбар этиш учун имкониятлар яратилиши зарур.

Бозор иқтисодиёти шароитининг ушбу талаби нафақахўрларни нафақа билан таъминлашга ҳам тегишли Нафақа миқдори ҳар бир кишининг меҳнат фаолиятига яраша белгиланади. Акс ҳолда адолатсизлик бўларди. Шуниям таъкидлаш кераккки, ижтимоий ҳимоялаш ва ижтимоий адолат масаласи бу табақадаги фуқаролар ҳаётида жуда муҳим ўрин тутади.

Касаба уюшмалари нафақа тўғрисидаги қонунчиликнинг ишлаб чиқилиши ва амалга оширилишида фаол иштирок этмоқда. Таъкидлаш ўринлики, ўтган йилда бизнинг мутахассисларимизнинг ташаббуси билан 16 та бу йил эса 6 та қонунлар ва ҳуқуқий ҳужжатлар ишлаб чиқилди. Улар пенсия таъминотини такомиллаштириш, кўп болали оналар, ногиронлар ва бошқаларга моддий ҳимоялаш тўғрисидадир. Бу билан аҳолининг кам таъминланган қисми ижтимоий ҳимоялаш диққат марказида турган.

Ўзбекистонда Меҳнат нафақаларининг энг кам миқдори айни пайтда 75 минг сўм-купонни ташкил қилади. Меҳнатга яроқсиз ва кекса фуқаролар (меҳнат стажига эга бўлмаган)га энг кам иш ҳақининг 50 фоизидан кам бўлмаган миқдорда ижтимоий нафақалар тўлаш кўзда тутилмоқда.

Маълумки, шу йил биринчи июндан меҳнатга қобилиятсиз ва кекса кишиларнинг ижтимоий ҳимоясини янада кучайтиришга қаратилган Ўзбекистон Республикасининг «Давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонуни кучга кирди. Ижтимоий таъминотнинг тамойили бўлиб, касаба уюшмалари фаол иштирок этаётган суғурта, нафақа жамғармалари ҳисобланиши шубҳасиз.

О. ПЕТРОВА (Тошкент), Ғ. ҚОСИМОВ (Қўқон):

— Қрим ва Кавказдаги оромгоҳларда дам олиш Ўзбекистонликлар учун жуда қийин бўлиб қолди. Шундай ҳолатлар борки, ўша сайлгоҳларга бориш мажбурий бўлади. Мана шундай вазиятда касаба уюшмаларининг қандайдир ёрдамига кўз тутиш мумкинми? Ўзбекистонда Россия ва Ҳамдўстликдаги бошқа мамлакатлар курортларига йўлланмалар сотиладими?

— Меҳнаткашлар соғлиғини сақлаш ва уларнинг мароқли дам олишларини таъминлаш касаба уюшмаларининг асосий мақсадларидан биридир. Гарчи турмушнинг барча қатламлари тижорат нархларида кун кўраётган бўлсада Республика касаба уюшмалари федерацияси меҳнаткашларнинг турли қатламлари учун имтиёзлар яратиш чораларини кўраяпти.

Бизда шундай тартиб бор: республика соғломлаштириш масканларига ажратилган йўлланмаларнинг 10 фоизи бепул тарқатилади, 20 фоизи 10 фоиз нархда сотилади ва 70 фоизига қийматнинг 20 фоизи тўланади. Бу масалаларни касаба уюшмалари ташкилотлари аниқ ҳал қиладилар.

Шу йўл билан ўтган йили санатория ва дам олиш уйларида 85 минг одам ўз саломатлигини тиклади, бу йилнинг ўтган даври ичида эса 40 минг киши ҳордиқ чиқарди. Бу масалада касаба уюшмалари фақат муваффақиятларни такрорлаб қолмайдилар, балки янги имкониятларни излайдилар.

Собиқ Иттифоқ курортлари билан алоқалар ҳамон қийинлигича қолмоқда. Ҳар ҳолда бу борада аниқ таклифлар ҳам бор. Бу ишни ўнглаш учун биз айни пайтда Ҳамдўстлик мамлакатлари касаба уюшма қўмиталари билан дам учун бериладиган йўлланмалар нархининг 50 фоизини тўлаш учун битимга келишиш йўлларини излаяпмиз.

А. БЕГИМҚУЛОВ, Андижондан:

— Мабодо, Ҳамдўстлик мамлакатлари касаба уюшмалари қўмиталари билан алоқалар бутунлай узилган бўлса-чи? Маслаҳат кенгаши меҳнаткашларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тажрибаларини ўрганяптими?

— Касаба қўмиталари ўртасида бундай узилишлар бўлиши ҳақида сўз ҳам бўлиши мумкинмас. Айтиш мумкинки, фақат Ҳамдўстлик мамлакатларининг касаба уюшмаларигина эмас бутун дунёдаги касаба уюшмалари бир-бирлари билан бирдамликда, яқин алоқада фаолият кўрсатади. Бу уларнинг иш усули, мақсадлари, вазифаларида аниқ кўринади.

Бу ерда гап бошқа нарса устида боряпти. Бизнинг алоқаларимизда фақат сифат ўзгаришларигина рўй берди. Авваллари собиқ иттифоқ касаба уюшмалари фаолияти устидан бўйсундирувчи сиёсат олиб борилган бўлса, энди тенг ҳуқуқлилик, ўзаро ҳамкорлик тарзида иш юритилаяпти.

Табиийки, Ўрта Осиё, Қозоғистон ва Озарбайжон мамлакатлари касаба уюшмалари билан тарихий ўтмишимиз, анъаналаримиз, иқтисодий-ижтимоий шарт-шароитларимизнинг мос келиши ҳамкорлигимизни янада юқори поғонага кўтаради. Бу ҳамкорлик натижалари Мувофиқлаштирувчи Кенгаш йиғинларида кўриб чиқилади. Икки тарафлама манфаатдорлик масалалари кўрилади ва тажрибалар алмашинади.

Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси дунёдаги обрўли Халқаро Касаба уюшма федерацияси, Халқаро эркин касаба уюшма конфедерацияси, Халқаро эркин касаба уюшма конфедерацияси, Халқаро меҳнат ташкилоти аъзосидир. Яқинда Халқаро меҳнат ташкилотининг 81-конгрессида бизнинг вакилларимиз ҳам қатнашибди. Бу ташкилотга дунёнинг 170 та мамлакати вакиллари аъзодир.

Маълумки, телефон орқали бевосита мулоқот, ўтказишдан олдин газетамизда муштарийларга имконият яратиш мақсадида бир нечта телефон рақамларини ҳам эълон қилган эдик. Ана шу вақт давомида газетхонлардан кўплаб саволлар тушди.

Иноят ЭРГАШЕВА, Андижон шаҳри:
— Биз оддий ҳамшираларнинг ойлик иш ҳақи 50—60 минг сўм-купонни ташкил қилади. Айтинг-чи, маошимиз яқин орада ошириладими?

Б. ЙЎЛДОШЕВ:
— Ошган, ҳозирги кунда ҳамширалар маоши 110 минг сўм-купон тарзида белгиланган.

Маҳкам ХОНСАИДОВ, Тошкент шаҳри:
— Собиқ Иттифоқ даврида чиқарилган 1990 йил 4 сентябрь 892-қарорга мувофиқ 1979 йилдан 1989 йил декабрь ойигача Афғонистонда хизмат қилган аскар ҳамда ишчи-хизматчиларга бир қанча имтиёзлар берилган. Мазкур қарорга асосан Ўзбекистонда ҳам 1990 йил 28 сентябрда махсус қарор чиқарилган эди. Ушбу қарор ҳозир ҳам ўз кучини сақлаб қолганми?

Р. ОРТИҚОВ:
— Ҳа.

Б. УМРЗОҚОВ: — Кечирасиз, ана шу савол жавобига мен ҳам қўшимча қилмоқчи эдим. «Афғончи»лар сиз тилга олган қарорга мувофиқ дори-дармон, транспорт, уй-жой ҳамда телефондан бепул ва навбатсиз фойдаланишлари мумкин.

С. ОТАЖОНОВ: — Хоразм вилояти, Хозарасп тумани:
— Хусусий корхона раҳбари қўл остидаги ишчи ёки хизматни ўз ихтиёрига биноан эгаллаб турган вазифасидан озод қилиши мумкинми? Ўзини камситилган, ҳақ-ҳуқуқи поймол этилган, деб ҳисобловчи ходим шу масала юзасидан кимга ва қай тариқа мурожаат қилса бўлади?

О. ОБИДОВ:
— Сиз Ҳозарасп тумани Меҳнат биржасига мурожаат қилсангиз саволингизга батафсил жавоб оласиз.

Генжабой ЎТАРОВ, Нукус:
— 1990 йил 13 ёшли туғма ногирон қизимни Москва шаҳрига олиб бориб, операция қилдирган эдим. Ўтган йил шифокорлардан таклифнома келди. Қизимни яна ўша ерга олиб боришим керак экан. Лекин пулимизни Россия рублига алмаштириш имкони йўқлиги сабабли кетолмаяпман. Ана шу масалада кимга мурожаат қилишим мумкин?

Б. ЙЎЛДОШЕВ:
— Сиз Қорақалпоғистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига мурожаат қилсангиз, у ерда нималар қилишингиз кераклиги ҳақида батафсил йўл-йўриқ кўрсатишади.

Рисолат ҲАМРОЕВА, Бухоро тумани: — камқонли ҳомиладор аёлларга тегишли бепул дори ва озиқ-овқат маҳсулоти нега берилмаяпти?

Б. ЙЎЛДОШЕВ: — Сиз айтган масалани жойлардаги ҳокимият ва соғлиқни сақлаш муассасалари ходимлари қаттиқ назорат қилишлари керак. Биз бу ҳақда керакли ташкилотларга қўшимча хабар қиламиз.

Жалғоз ЭШНИЁЗОВ, Қўнғирот тумани:
— Ўзим ҳам, онлам ҳам биринчи гуруҳ ногирони. Бизга солиқларни тўлаш борасида қандай енгилликлар белгиланган?

Ш. ЎРИНБОЕВ: Биринчи гуруҳ ногиронлари ер, мулк ҳамда автомашина солиғидан озод қилинган.

Бу сим орқали бевосита мулоқот давомида ҳамма саволларга жавоб беришнинг иложи йўқ, албатта. Шундай бўлса-да бу суҳбат савол берувчилар учун ҳам, жавоб берувчилар учун ҳам катта аҳамиятга эгадир. Чунки, муаммолар мулоқотлардагина ўз ечимини топади. Ўйлаймизки, бундай мулоқотлар бизнинг газеталаримизнинг анъанасига айланади. Кейинги суҳбатларимизда бошқа вазирликлардан ҳам раҳбарлар қатнашишади, деб ўйлаймиз. Зеро, ҳаёт ҳар кун ўзгаряпти, олдимизга ўнлаб саволларнинг кўндаланг қўймоқда.

Бевосита мулоқотни «Халқ сўзи» мухбирлари Ойбек РАҲИМ ва Исмат ХУДОЁРОВлар ёзиб олдилар.

• Долзарб мавзу

ЕТУКЛИК СИНОВИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИ РАИСИ Ф. МУЛЛАЖОНОВ БИЛАН СУҲБАТ

— Файзулла Мақсуджонович, Республика Президентининг «Ўзбекистон Республикаси миллий валютасини муомалага киритиш тўғрисида»ги фармонида Марказий банк зиммасига миллий валютани муомалага киритиш ва бир ой мобайнида сўм-купонларни муомаладан чиқариб олиш ишларини назорат қилиш вазифаси юклатилган. Шунингдек, 28 июндан — 5 июлгача иш ҳақи, пенсия, нафақа ва бошқа тўловларнинг сўмларда берилишини таъминлаш кўзда тутилган. Банк тизими ўз олдига қўйилган бу вазифаларни бажаришга тайёрми?

— Биз уларни бажаришимиз шарт, чунки республика иқтисодиётини, аҳоли осойишталигини таъминлаш кўп жиҳатдан шунга боғлиқ. Мураккаб, шошма-шошарликка йўл қўйиб бўлмайдиган тайёргарлик даври Марказий банк ва тижорат банклари жамоаларидан узоқ ва пухта ҳозирлик кўришни талаб қилди. Амалга оширилган ишлар натижасида миллий валютани муомалага киритишнинг ушбу босқичи уюшқоқлик ва осойишталик билан ўтади, деб ўйлайман.

— 1994 йил июнь ойи мобайнида сўм билан сўм-купоннинг баравар муомалада бўлишини қандай изоҳлайсиз? Бошқа мамлакатларда валютани шу усулда муомалага киритиш ҳоллари бўлганми?

— Бу ҳам Президентимизнинг аҳолига кўрсатган ғамхўрликларидан биридир. Асосий мақсад ваҳима, узундан-узоқ навбат кутиш, асабийликларнинг олдини олишдир. Сўм-купон оралиқ тўлов воситаси бўлгани, у фақат республикамиз ҳудудида муомалада юргани туфайли бизда миллий валютани уюшқоқлик билан, шошилмасдан муомалага киритиш имконияти мавжуд.

Бунга ўхшаш ҳолларга келсак, 1993 йил июнда Литвада оралиқ пул бирлиги аста-секин муомаладан чиқарилган, у ерда ҳам бир ой мобайнида талонлар билан бирга миллий валюта — лит муомалада юрган.

— Бу ислоҳот 1993 йил ноябрдаги пул алмаштиришдан фарқ қиладими?

— Ўтган йилнинг ноябрида республика ички истеъмол бозорини ҳимоя қилиш ва 1961 — 1992 йиллар намунасидаги рублллар ҳужумининг олдини олиш учун ўз тўлов воситамизни муомалага киритишни жадаллаштиришга мажбур бўлган эди.

Ҳозир вазият бирмунча бошқача. Миллий валютани муомалага киритиш тинч, осойишта ўтади. Муваққат пул — сўм-купон мустақил молия-кредит ва нарх сиёсатини юритишда бирмунча тажриба тўплашга имкон берди. Унинг воситасида биз миллий пул бирлигини жорий этиш стратегияси ва механизмини ўргандик. Пулнинг қадрсизланишига қарши кураш чора-тадбирлари ишлаб чиқилди ва синовдан ўтказилди, ўзаро ҳисоб-китоб механизми такомиллашди. Сўм-купон ўз вазифасини бажариб бўлиб, иқтисодий саҳнадан тушиб кетмоқда. Унинг ўрнини миллий валюта эгалламоқда. Улар, Республика Президенти Ислом Каримов таъкидлаганларидек, давлат ва халқнинг миллий рамзларидан бири, мустақилликнинг муқаддас тимсолидир. Ўз пул бирлигимиз юксак тараққий этган ва мустақил иқтисодиётни шакллантиришга имкон беради.

— Бугунги кунда биз миллий валютанинг муомалага киритилиши бутун банк тизими учун ўзига хос етуклик синови бўлади дея оламизми?

— Ҳа, ҳақиқатан ҳам шундай.

— Мумкин бўлса, миллий валютани жорий этиш механизми ҳақида қисқача сўзлаб берсангиз...

— Миллий пул бирлиги — сўм 1994 йил 1 июлдан бошлаб 1 сўм — 1000 сўм-купон нисбатда муомалага киритилади. Чакана ва бошқа нархлар, тарифлар, иш ҳақи, стипендия, пенсия, нафақалар, фуқароларнинг омонат кассалари ва тижорат банкларидаги омонатлари ана шу нисбатда қайта ҳисоблаб чиқилади. 1 июлдан — 31 июлгача барча тўлов турлари, шунингдек, омонатларга ва республика доирасидаги пул ўтказмаларига сўм билан бирга сўм-купонлар ҳам қабул қилинади. Республика Президентининг Фармонига мувофиқ савдо ташкилотлари, аҳолига хизмат кўрсатувчи барча корхона ва ташкилотлар бу талабни оғишмай бажариши шарт. Ички ишлар вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасига сўм билан сўм-купонлар баробар муомалада бўладиган даврда сўм-купонга товар сотиш ва хизмат кўрсатишдан бош тортган шахсларни қаттиқ жавобгарликка тортиш топширилди.

— Сўм-купонларни омонатларга қабул қилиш шартлари қандай?

— Бу омонатчининг ҳоҳишига боғлиқ. Сўм-купонларни хоҳлаган вақтда талаб қилиб олинадиган, муддатли ва бошқа хил омонатларга чекланмаган миқдорда қўйиш мумкин. Омонатнинг турига қараб белгиланган тартибда фоизлар қўшиб борилади. Омонатчи биринчи сентябргача шахсий омонат ҳисобварақаларидан ҳисоб-китоб чеклари, чек дафтарчалари орқали ёки омонатчининг топшириқномаси бўйича пул ўтказиш йўли билан операцияларни амалга ошириши мумкин, биринчи сентябрдан бошлаб эса талаб қилинган маблағ сўм ва тийинларда берилади.

Сўм-купон сўмга алмаштириб бериладими, алмаштирилса, қанча сўм-купон алмаштиришга қабул қилинади ва бунинг учун қандай ҳужжатлар зарур?

— Сўм-купон сўмга махсус алмаштирилмайди. Аҳоли ўз қўлидаги сўм-купонларни 1 августгача товар сотиб олишга, хизматлар ҳақини тўлашга сарфлаши, қолганини жамғарма банклари ва бошқа тижорат банкларига омонатга қўйиши мумкин.

— Банк муассасалари 28 июндан — 30 июнгача иш ҳақи, пенсия, нафақа ва стипендиялардан ташқари, хизматсафар ҳаражатлари, хўжалик эҳтиёжига оид ҳаражатлар ва бошқа тўловларга қандай пул беради? 28 июндан 5 июлгача бўлган вақт мобайнида июль-августдаги меҳнат таътили пулини сўмларда олиш мумкинми?

Президент Фармонида 28 июндан — 5 июлгача иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақаларни сўмда бериш кўзда тутилган. Хизматсафар ҳаражатлари, хўжалик эҳтиёжлари учун харажатлар ва бошқа тўловларни банк бешинчи июлдан кейин амалга оширади. Июль—августдаги таътил пуллари, хусусан, олий ва ўрта ўқув юртлари ўқитувчиларига миллий валюта пул бирлигида берилиши лозим...

— Суҳбатимиз охирида миллий валюта муомалага киритилгач, сўмнинг товар билан таъминланиш даражаси тўғрисида банкчи сифатида сизнинг фикрингизни билмоқчи эдик?

— Сўмни муомалага киритиш — бир нул белгисини бошқаси билан алмаштиришдангина иборат эмас. Энг муҳими, валютанинг барқарорлиги ва мустаҳкамлигини, унинг юқори харид қобилиятини таъминлашдан иборатдир. Жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, давлатлар ўз валютасининг эркин алмаштириладиган бўлишига эришгунча узоқ ва жуда машаққатли йўлни босиб ўтган. Биз ички истеъмол бозорини қачон зарур товарлар билан бойита олсак, саноатимиз имкониятлари қачон кенгайса, ана ўшанда ўз валютамиз кучи тўғрисида фикр юритишимиз мумкин бўлади. Зотан, ҳар қандай валютанинг тўлов қобилияти унинг товар билан қанчалик таъминланганига боғлиқ. Ҳукумат ички ишлаб чиқариш ҳисобига ҳам, четдан мол келтириш ҳисобига ҳам истеъмол товарларини кўпайтириш чора-тадбирларини кўзда тутмоқда.

Ҳозирча жиддий тайёргарлик ишлари амалга оширилмоқда. Республика Президентининг шу йил январь ойида «Иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, хусусий мулк манфаатларини ҳимоя қилиш ва тадбиркорликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» чиқарган фармони бозор муносабатларининг ривожланишига кучли туртки бўлди. Вазирлар Маҳкамасининг бир қанча қарорлари иқтисодиётда бозор муносабатларини чуқурлаштириш, фермерликни ривожлантириш, истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга қаратилган.

«Ўзбекистон Республикаси миллий валютасини муомалага киритиш тўғрисида»ги Фармон билан бирга «Экспорт имкониятини кенгайтириш борасида корхоналар фаолиятини рағбатлантиришга оид тадбирлар тўғрисида» Президентимизнинг яна бир фармони ва «Республиканинг истеъмол бозорини тўлдириш, пул муомаласини мустаҳкамлаш ва экспорт имкониятини кенгайтириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида» Вазирлар Маҳкамасининг қарори ҳам чиққани тасодифий эмас, асло. Ҳаммага маълумки, миллий валюта эркин айрибошланадиган валюта билан таъминлангандагина мустаҳкам бўлади. Бу эса, товарлар ва хизматларни экспорт қилишдан тушадиган эркин айрибошланадиган валюта миқдорига боғлиқ. Шу муносабат билан экспорт қувватини кенгайтириш дастури қабул қилинган, бунда тайёр буюмларни экспорт қилиш рағбатлантирилмоқда.

Ҳукумат қарорларининг бажарилишида банк тизимининг аҳамияти катта. Қисқа вақт ичида ҳукумат пул муомаласини мустаҳкамлаш бўйича кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида, банк тизимини такомиллаштириш ва пул-кредит муносабатларини барқарорлаштиришга доир тадбирлар ҳақида бир қанча қарорлар қабул қилди. Бунга ажабланмаса бўлади, чунки пул муомаласининг нормал кечиши иқтисодиётнинг муваффақиятли ривожланиш шартларидан бири бўлиб, у зарур пул массаси билан амалда муомалада бўлган пул массаси ўзаро мувофиқ бўлишини назарда тутади.

Ўзмарказбанк пул концепциясини ишлаб чиқди. Унинг асосий мақсади пулнинг қадрсизланиш жараёнини тўхтатиш ва а[illegible] вақтда ишлаб чиқаришнинг пасайишига йўл қўймасликдан иборатдир. Пул муомаласини нормаллаштиришга оид чоралар, хусусан, кредит ресурсларини бериш ва улардан фойдаланиш устидан назоратни кучайтиришни кўзда тутади. Марказий банк марказлаштирилган кредитлар ҳажмини қисқартириш ва улар ўз вақтида қайтарилиши, кредитлар бўйича фоиз ставкаларини ошириш учун тадбирлар кўрмоқда.

(ЎзА).

"Канаф" ишлаб чиқариш кооперативи уй қурилиш учун ишлатиладиган каноп толаси чиқитларини таклиф этади.
Маҳсулот ўзаро келишилган нархда сотилади.
МАНЗИЛ:
700015, Тошкент, Крупская кўчаси, 8.
ТЕЛЕФОНЛАР:
54-74-66, 55-88-19, 55-69-63.

"Маданият" илмий-ишлаб чиқариш савдо-маданий маркази Тошкентдаги омборидан аравачали *"Урал"* мотоциклларини, хорижда ишлаб чиқарилган эркак ва аёллар туфлиларини, ҳар хил газламаларни, *"Полюс"*, *"ОРСК-416"* маркадаги музлатгичларни, *"Чайка"* тикув машиналарини ҳамда бошқа турдаги халқ истеъмол молларини сотади.
Маълумот учун телефонлар:
45-47-45; 45-49-52; 45-85-56.
Манзилимиз:
Тошкент, Шайхонтоҳур тумани, Фурқат кўчаси, 1, "Халқлар дўстлиги" метро бекати.

"Бариш - Тижарет"
шўъба ширкати нақд пулсиз сўм-купонга қуйидаги хомашёларни
харид қилади:
1. Пахта ипликларни N 34 /1,2/ ва 54 / 1,2/.
2. Қўй териларини.
3. Хом безларни.
Маълумот учун:
41-00-72, 41-01-72.

1994 йил 5 - 8 июль кунлари
"Ўзбегим Интернейшнл" қўшма корхонасининг кўргазма залларида
"ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ МОЛЛАРИ-94"
ХАЛҚАРО САВДО КЎРГАЗМАСИ
* Аёллар, эркаклар ва болалар кийим-кечаги
* Дам олиш ва спорт билан шуғулланиш учун мўлжалланган кийимлар
* Пойафзаллар
* Атторлик буюмлари, ювиш воситалари
* Озиқ-овқат маҳсулотлари, спиртли ичимликлар
* Кофе дамлаш ва майдалаш асбоблари
* Кафел
* Сантехникага оид моллар
* Гиламлар ва гилам - поёндозлар
* Хонадонлар ва офислар учун мўлжалланган ташкилий техника асбоблари

Улгуржи ва чакана савдо.
Кўргазма даврида 30 фоиз арзон нархда сотилади.
Германия, Италия, Голландия, Бельгия, Ўзбекистон, Кипр, Покистон фирмалари иштирок этадилар.
Манзилгоҳ:
Тошкент ш., Чилонзор кўчаси, 53 "А" уй
"Ўзбегим Интернейшнл" қўшма корхонаси
"Чилонзор" ресторани ва "Шифокор" меҳмонхонаси рўпарасида
Савдо кўргазмасининг ишлаш вақти: 10.00дан 17.00гача

СЎМ-КУПОНЛАРГА Сочи, Ялта, Кисловодск курортларида ажойиб дам олишингиз мумкин
We invite foreign companies to cooperation
15-21 кун 1300-5000 минг с-куп
★ европа даражасидаги сервис
★ экскурсиялар
камайтирилган

Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси жамоаси масъул ходим М. Нигматовага акаси

Ҳабибулла ҚАЮМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

27 июнь—республика Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни

БАЙРАМИНГИЗ ҚУТЛУҒ БЎЛСИН, АЗИЗ ҲАМКАСБЛАР!

ВАТАН, ЭЛ ХИЗМАТИДА

Газета саҳифаларида, «Зангори экран»да «ЎзА» деган мухтасар ёзувга ҳар куни кўзингиз тушади. Радио орқали «ЎзА мухбирининг хабар беришича» деган жарангдор каломни такрор-такрор эшитасиз.

Бу — ватанимиз мустақиллиги шарофати ила ўзгача мақом ва мавқе топган республикамизнинг ягона расмий ахборот маҳкамаси — Ўзбекистон миллий ахборот агентлигининг қисқартма номи.

Ватан ҳам баайни вужуд. Таъбир жоиз бўлса, ЎзА ана шу ватаннинг кўрар кўзи, эшитар қулоғи ҳамда сўйловчи тилидир.

Зеро, унинг республикамизнинг барча ҳудудини қамраб олган кенг кўламли мухбирлар тармоғи бор. Россиянинг РАТА—ТАСС, Туркиянинг Онадўли, шунингдек Хитой, Ҳиндистон, Олмония каби бир қанча давлатларнинг ахборот агентликлари билан ҳамкорлик алоқалари ўрнатилмоқда. Бундан ташқари, хорижий давлатларнинг, халқаро ташкилот ва уюшмаларнинг Ўзбекистонда очилган элчихона ҳамда ваколатхоналари билан ҳамкорлик қилади. Республика ва вилоят газеталари, радио-телевидениеси таҳририятлари билан автоматлаштирилган алоқа тармоқлари орқали боғланган. Шу боис, ўлкамизда рўй берадиган барча янгилик — Президент фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари, Мингбулоқдан нефть фавворасининг отилишию миллий валютамизнинг жорий этилиши тўғрисидаги хабар дейсизми, ҳаммаси мана шу маҳкама орқали дунёга тарқалади ,десак муболаға бўлмайди.

Эгамен Ўзбекистон давлатчилиги жаҳон майдонида бутун бўй-басти, овози ва нуфузи ила намоён бўлаётир.

Мамлакатимизнинг бемисл иқтисодий салоҳиятини, танлаган тараққиёт йўлининг моҳиятини, тинчликсевар ва халқпарвар сиёсатини, қадимий маданиятини дунё халқларига етказиш, уларни бу борада амалга оширилаётган оламшумул ишлар билан таништириш, айни вақтда халқимизни рўйи заминда юз бераётган янгиликлардан хабардор этиш агентлигимизнинг асосий вазифасидир.

ЎзАнинг таркибий бўлинмалари — республика ахбороти, халқаро ахборот, таржима ва фото таҳририятларининг кундалик фаолияти ана шу эзгу мақсадга қаратилган. Бу ерда Ёқубжон Иброҳимов, Альфред Баранов, Ҳайдарали Иброҳимов сингари матбуотда суяги қотган тажрибали журналистлар билан Ғулом Мирзо, Дилшод Қаюм, Муҳаммад Шариф каби ёш қаламкашлар елкама-елка меҳнат қилади. Ўнлаб оператор, алоқачи опа-сингилларимиз уларнинг меҳнатини бекаму кўст рўёбга чиқариш йўлида заҳмат чекади.

Тилимизнинг истеъмол миқёси торайиб, анчагина қашшоқлашиб кетганини, таассуфки, илгари сезмас эканмиз. Вугунги мустақиллик шароитида, юртимиз оламга юз очаётган даврда, бизда расмий иш юритиш тили, халқаро журналистика тили, уларга хос атамаю иборалар шаклланмагани кўзга ташланиб қолди. Бу ҳолни бартараф этиш, она тилимизнинг беқиёс имкониятларини ишга солиш унинг ранго-ранг товланишларини намоён этиш мақсадида Мурод Муҳаммад Дўст, Эркин Аъзамов, Машраб Бобоев, Қулман Очилов, Муртазо Қаршибой, Носир Муҳаммад каби ёзувчи-шоирлар ишга жалб этилди.

Шу ўринда агентлик қошида тузилган «тил маданияти — эл маданияти» жамоат кенгаши фаолияти ҳақида гапириб ўтиш мақбул кўринади. Кенгаш мажлисларида ўнлаб сўз заргарлари иштирок этади. Унда истеъмолга кириб келаётган — хоҳ архаик бўлсин, хоҳ байналмилал бўлсин — ҳар бир сўз ҳар жиҳатдан теран ўрганилиб, батафсил муҳокама қилинади. Бир тўхтамга келгач, ундан фойдаланишга ижозат этилади. Бу қилинган меҳнат. самара беряпти Жамоат ҳукмига ҳавола этилаётган турли ахборот, умуман, матбуотимиз тили 3—4 йил аввалгига нисбатан бир мунча тоза, жозибали бўлиб қолди, десам азиз газетхонлар мақтанишга йўймаслар.

Ёш мустақил ватанимиз каби ахборот маҳкамамиз ҳам ўзгариш, ривожланиш палласини бошидан кечирмоқда. Республика ҳукумати уни техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш, замонавий алоқа воситалари билан таъминлаш чораларини кўраётир. Бу ишнинг муқаддимаси ўлароқ, энг илғор технология билан жиҳозланган видеоахборот таҳририяти ташкил этилди. Ҳозир эса ўзбек, рус ва лотин тилида ахборот узатиш имконини берадиган замонавий жиҳозлар ўрнатишга тайёргарлик кўрилмоқда.

Ўзбекистон бутун дунё билан дўстона, амалий мулоқотга киришяпти. Давлатимиз раҳбарининг чет элга сафарлари, хорижий давлат бошлиқлари, сиёсатдонлар, ишбилармонлар билан мулоқотлари туфайли юртимизга қизиқиш ортмоқда. Бу эса вақти келиб агентлигимизнинг чет элларда ҳам мухбирлари бўлишини тақозо этади. Тил билган— эл билади, деган гап бор. Ана шу ақидага амал қилиб, бир қанча ёшларимиз инглиз, немис, форс тилларини қунт билан ўрганмоқда. Хусусан, Ўктам Мирзаёр, Амирқул Карим ярим йил мобайнида Ҳиндистонда бўлиб, бу борада малака ошириб қайтди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг фармонига биноан республикамизда матбуот ходимлари куни белгиланди. У бу йил иккинчи бор байрам қилинмоқад. Хушхабарнинг қаноти бор, дейди халқимиз. Ҳар бир хабарга қанот бахш этувчилар, бу — заҳматкаш журналистлардир. Барча ҳамкасбларимизни байрам билан қутлаб, мустақил ватанимиз халқаро майдонда, тарихийислоҳотларни амалга оширишда янги-янги ютуқларга эришаверсин, биз, қалам аҳли эса бу ҳақдаги хабарларга қанот боғлайверайлик, дея тилак қилайлик.

Аҳмад ТОШХЎЖАЕВ,
ЎзА республика ахбороти таҳририятининг бош муҳаррири.

СУРАТДА: ЎзА жонкуярлари, (чапдан) Ойгул Пардаева, Турсуной Усмонова, Нонба Тўлаганова.

МАТБААМИЗ ЖОНКУЯРЛАРИ

Газетачилар меҳнатини кончилар чекадиган заҳмат билан баб-баробар баҳолашади.

Ҳарф терувчи қизларнинг маҳорати, саҳифаловчи йигитларимизнинг заҳмати мужассам бу газетада.

СУРАТЛАРДА: «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни ҳарф терувчилари М. Алиқулова, К. Мадалиева.

Ш. ИБРОҲИМОВ олган суратлар.

ТУЙХАТ

ҚУТЛУҒ ЁШИНГ МУБОРАК БЎЛСИН!

Етмишинчи йилларнинг бошлари. Дўстим, ёзувчи Набижон Нажмиддинов билан ҳар куни дарсдан чиқиб, тўғри «Пахтакор» газетаси томон чопамиз. Эшик олдида туриб олиб, бу ерда ишлаётган, ўзимиз «билган», «сиғинган» журналистларнинг чиқишини кутамиз. Остонада биронтаси кўриниб қолса, юрагимиз ҳапқириб кетади: «Ана, ана фалончи чиқяпти!» Қўл бериб сўрашиб қўйишса, ўша куни биздан бахтиёр одам йўқ.

Тўғри, мен ҳозир фахрланиб ёзаётган ижодий жамоада хизмат қилиш насиб этмаган. Аммо Набижоннинг ҳам, менинг ҳам биринчи хабаримиз, биринчи шеъримиз шу газетада чиққан. Шунинг учун бўлса керак, у ерда ишлаётган инсонлар биз учун шунчалар азиз ва яқин бўлиб кетганки...

Избоскан бугун вилоятнинг журналист ходимларга энг бой тумани ҳисобланади, десам хато бўлмайди. Боиси бу ерда газеталар нашр қилишнинг қарийб 70 йиллик тарихи бор. Туман ҳокимлигининг нашри — «Пахтакор»нинг чиқа бошлаганига мана 65 йил тўлибди. Олтмиш беш йилки, «Пахтакор» эл хизматида. Яхшилик билан отамлашиб, ёмонлик билан ёвлашиб, довлашиб, Ватанимиз, мамлакатимиз мустақиллиги, фаровонлигиниараннум этиб келмоқда.

Қаердаки, бирон соҳанинг каттами, кичикми ўз мактаби, анъаналари бор экан, у ерда шу соҳада хизмат қилиб, ишини элга манзур этиш ҳам қийин, ҳам осон. Қийинчилиги шундаки, сендан кучлилар кўп. Осонлиги шундаки, сен уларнинг назаридасан...

Бугун избосканликман деб, озми-кўпми қалам тебратиб юрган биз тенги ижодкорларнинг барчасининг қўли кўксида: «Қутлуғ ёшинг муборак бўлсин «Пахтакор!»

Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ.

• *Экспресс интервью*

ЧИН СЎЗ—ҚАЛБ ЖОЗИБАСИ

Обиджон ҒОФУРОВ, «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг масъул котиби:

— Газета, заҳматли меҳнатнинг маҳсули. Биргина мақола замирида чуқур изланишлар, уйқусиз тунлар, йўл азобию, ҳис-ҳаяжонлар ётади. Бу хосиятли касб кишидан фидойиликни, иқтидор ва иродани, сабр-қаноатни, пок виждонли, мустаҳкам иймон эгаси бўлишни талаб этади. «Қишлоқ ҳақиқати»нинг журналистлари ҳам эл-юрт дастурхонига ноз-неъмат етказиб бераётган ҳазрати деҳқон, қўли гул соҳибкор, азамат чорвадорнинг яқин дўсти, маслаҳатгўйи.

Яқинда газетанинг йигирма йиллик тўйини нишонладик. Ана шу йиллар барчамиз учун чинакам изланиш, шаклланиш, кучга тўлиш даври бўлди.

Йигирма йил ичида бу даргоҳда кимлар ишламади. Республикага номлари танилган Самад Қодиров, Ҳамид Нурий, Талъат Солиев, Владимир Мишлянов, Тўлқин Рустамов, Абдуношир Тўраев, Юсуфжон Ҳамдам каби журналистлар ўзларининг серқирра ижодлари билан ўқувчилар қалбидан жой олган. Энди қанчадан-қанча ёш журналистлар улар яратган ижод чашмасидан баҳраманд бўлиб, ўз маҳоратларини оширадилар.

Айни кунда газетамизда қишлоқ меҳнаткашларининг фидокорона меҳнатини, тажриба ва ташаббусларини, иқтисодий ислоҳотлар қандай бораётганлигини изчил ёритиш бош мақсад. Сўнгги вақтларда Президент фармонларининг ижроси, фермерлик ҳаракати, хусусийлаштиришдаги ютуқ ва камчиликлар «Қишлоқ ҳақиқати» саҳифаларидан кенг ўрин олмоқда.

Саъдулла ҲАКИМ, «Маърифат» газетаси бош муҳаррири:

— Юртимизда матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кунини байрам қилиш, заҳматкаш журналистларга эҳтиром кўрсатиш анъанага айланмоқда. 27 июнь ҳаммамиз учун миллий матбуот куни сифатида қадрлидир. Бундан 88 йил муқаддам шу куни чоп этилган. Нажот, маслакда сабот, тўғриликда ижобат», деган ҳикматли сўзларни ўзига шиор қилиб олган «Тараққий» миллий уйғониш руҳидаги, халқни юксак маданият ва маърифатга даъват этувчи газета бўлган.

Ўзбекистон бугун миллий тараққиёт йўлида. Шундай экан, «Тараққий» таваллуд топган куннинг байрам сифатида нишонланиши ўтмиш миллий матбуотига кўрсатилган эҳтиром рамзи, айни пайтда мустақил мамлакат матбуотига эътибор ифодаси ҳамдир.

Улуғ бобокалонимиз Алишер Навоийнинг шундай қуйма сатрлари бор:

Эрур сен шоҳ агар огоҳ сен сен,
Агар огоҳ сен шоҳ сен сен.

Бу сатрларнинг мажозий бир маъноси шулки, кимки улуғ бўлса у огоҳ одам, огоҳ одам эса улуғ одамдир. Ижтимоий-сиёсий маданий-маънавий ҳаётнинг барча соҳаларида бўлаётган воқеалар ҳодисалар жараёнидан аҳолининг ҳамма қатламларини хабардор қилишда, ягона мақсад йўлида сафарбар этишда матбуотга тенг куч йўқ.

Газета ва журналларимизда ҳаёт ҳақиқати, эҳтимол, бутун кўлами билан акс этмаётгандир. Аввало ҳаёт ҳақиқати жуда кенг ва мураккаб тушунча. Уни тўғри ва чуқур илғаб олиш, ҳаққоний хулосалар чиқариш фавқулодда талант соҳибларигагина насиб этади. Шу нарса аниқки, журналистларимиз давр ҳақиқатини ёритишда етарли тажриба ва кўникмага эга. Биз буни бугунги матбуотимиз саҳифаларида яққол кўриб турибмиз.

Матбуот нашрларини бир онанинг оға-ини фарзандлари, дегим келади. Бизнинг онамиз — Ўзбекистон. «Маърифат» ҳам она юрт зурёди. Газетамиз баркамол авлодни тарбиялашга муносиб ҳисса қўшишни ўзининг истиқболдаги вазифаси, деб билади. Негаки, таълим-тарбия — маърифатнинг аввали. Бугунги маърифатни Ғарбга хос таълимдаги замонавийлик ва Шарққа хос тарбиядаги қадимийлик уйғунлиги белгилайди. Мана шу уйғунлик жаҳон миқёсида Ўзбекистонлик истеъдодларни вояга етказиши шубҳасиздир.

Сўзимнинг сўнгида муҳтарам газетхонларимиз учун шарқона бир лутф қилмоқчиман: «Маърифат»ли бўлинг! Шунда қадим бу «Туркистон»да «Халқ сўзи»ни англаб етасиз, «Ўзбекистон овози» юрагингизда садо беради!

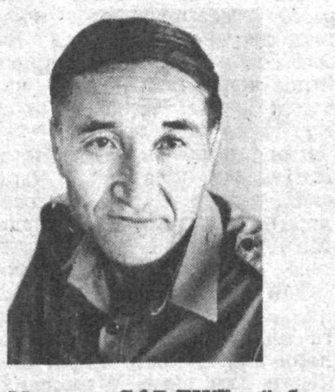

Маҳмуд САЪДИЙ, Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг адабиётшунослик ва танқид бўлими мудири:

— Ўтаётган ҳар бир кунимиз юртимиз истиқлолининг янги-янги муваффақиятларини намоён этмоқда. Муҳими шундаки, истиқлол шарофати туфайли ҳар бир касб эгасининг меҳнати фаолияти ва ижодида ҳам нурафшон уфқлар очилмоқда.

Биз, журналистларнинг ҳам халқни маърифатли, юксак маданиятли қилиш йўлидаги эзгу ишларимиз қадрланмоқда. Бугунги кунда биз журналистлар олдида турган вазифа битта — халқимизни ҳаётимизда содир бўлаётган буюк янгиликлар билан таништириб бориш, мамлакатимиз раҳбарияти амалга ошираётган ҳаётий сиёсатни, мустақиллик мафкурасини уларга камарбаста бўлиб тарғиб қилиш, ҳар бир замондошимизда миллий ғурур ва ватанпарварлик туйғусини камол топтиришдир.

Мени бир нарса беҳад қувонтиради. Собиқ Иттифоқ таркибидаги бирорта жумҳуриятда Ўзбекистондаги каби кўп тилларда газета-журналлар нашр этилмаса керак. Юртимизда ҳар бир халқнинг ўз нашри, ўз овози бор. Бу нашрларнинг ҳам эзгу мақсади Ўзбекистон халқлари маданиятларини ривожлантириш, дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашдан иборат.

Абдураҳмон ТУЛАНОВ, Андижон вилояти телерадиокомпанияси телевидение бўлими мудири:

Андижон ҳам бугун ўз телевидение марказига эга. Унинг ишга тушганига уч йил бўляпти. Бу ҳам асли мустақиллигимиз шарофатидир.

Аҳолидаги ахборотга бўлган бугунги чанқоқликни қондиришда телевидениенинг аҳамияти беқиёс. Шунинг учун ҳам бизнинг ижодий жамоамиз вилоят ижтимоий-сиёсий ҳаётида содир бўлаётган энг муҳим воқеаларни илғаб, эфирга узатишга ҳаракат қилаяпти. Мамлакатимиз Президенти ва ҳукуматимиз раҳбарияти томонидан амалга оширилаётган ички ва ташқи сиёсатни жонли ва таъсирчан қилиб ёритишни муҳим вазифамиз деб ҳисобламоқдамиз. «Меҳнатим, санъатим сенга, ҳур Ватан!» рубрикаси остида вилоят шаҳар ва туманларнинг меҳнатда, ижтимоий-сиёсий, маънавий соҳаларда эришган ютуқларининг кўрсатиб борилаётгани ҳам телетомошабинларга манзур бўлмоқда. Шу кунгача ана шундай кўрсатувлардан олтитаси намойиш этилди.

Қадимий халқ ҳунармандчилиги, тадбиркорлик, қўшма корхоналар ҳақидаги кўрсатувлар кундалик долзарб мавзуга айланди. Янги-янги санъаткорлар, халқ истеъдодлари кашф қилиняпти.

Вилоятимизда телевидение ва радионинг янада ривож топиши шубҳасиз. Бундай деб айтишимнинг боиси бор. Яқинда вилоят ҳокимлиги телерадиокомпаниямизга уч минг доллар маблағ ажратди. Биз бу пулга техника, асбоб-ускуналар сотиб оляпмиз. Янги, шу кун талабларига тўлиқ жавоб берувчи телемарказ қурилиши бошлаб юборилди.

• *Хотира*

Бу ёруғ дунёга келган ҳар бир инсон эртами, кечми, барибир уни тарк этади. Бир йилдан ошибдики, жумбоқлар чулғайди: Алишернинг фожеали ўлими уни билган кишиларни нега бунчалар ҳаяжонга солди? Нега улар ҳозиргача афсуслар чекишади? Бу надоматларни улар Алишернинг вафотидан сўнг англадилар, чунки энди унинг овозини эшита олмайдилар, исми шарифини газетадаги мақолалари остида ёки янги фильмлар титрларида учратмайдилар...

УЗИЛГАН ЙЎЛ

Газетачиларнинг иши эрталабдан кечгача, баъзан кеча-ю кундуз ёзув столидан бош кўтармасдан ишлашдан иборат эканлиги кўпчилик муштарийларга мавҳум. Аксарият кишилар журналистларнинг фаолияти фақат хизмат сафарларидан, сайру саёҳатлардан иборат деб ҳисоблайдилар. Ҳатто, бадиий фильмларда ҳам мухбир томошабин кўз ўнгида кўпроқ йўлдаги қаҳрамон сифатида гавдалантирилади.

Алишер ажойиб журналист — репортёр эди. У ҳамду сано битилган очеркларни ва тантанавор руҳдаги мақолаларни ёқтирмасди. Баъзи бировларга ўхшаб янгиликларни телефон орқали ёки бошқа газеталардан олиш ҳам унинг феъл-атворига зид эди. Топшириқ олдими, бирор янгиликдан хабар топдими, дарҳол йўлга отланарди. Мақола, репортаж, суҳбатни белгиланган муддатда таҳририятга топширарди. Алишер умрининг кўп қисми йўлларда ўтди. Собиқ Иттифоқни айланиб чиқди. У нотаниш жойлар ҳақида ва юртдошлар тўғрисида кўпроқ нарсаларни билишни истарди. Урганч шаҳри яқинидаги йўлсозлар ҳақида ҳикоя қилувчи энг сара чиқишларидан бири — «Эрта тонгда шаҳарга йўл келади» сарлавҳали мақоласининг хотирада қолганлиги

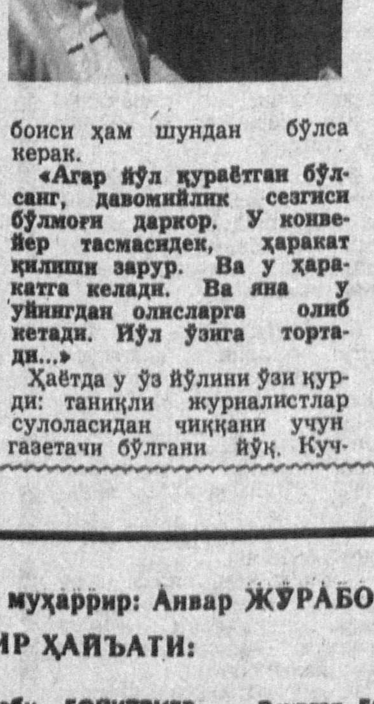

боиси ҳам шундан бўлса керак.

«Агар йўл кураётган бўлсанг, давомийлик сезгиси бўлмоғи даркор. У конвейер тасмасидек, ҳаракат қилиши зарур. Ва у ҳаракатга келади. Ва яна у уйингдан олисларга олиб кетади. Йўл ўзига тортади...»

Ҳаётда у ўз йўлини ўзи қурди: таниқли журналистлар сулоласидан чиққани учун газетачи бўлгани йўқ. Кучли зеҳн, кенг дунёқараш, ўткир қалам соҳиби бўлиш каби фазилатлар авлоддан-авлодга ўтмайди, аксинча, кўп йиллик машаққатли меҳнат натижасида юзага келади.

У Тошкент давлат дорилфунуни журналистика факультетида ўқиб юрган кезлариданоқ газетадаги чиқишларга қараб ўзига устоз танлади. Тўртинчи курсни тугаллаб Москвада чиқадиган «Неделя»га практика ўташга келди. Бу ерда у газетачиликдаги энг қийин соҳа — ахборот бўлимига бириктиришларини сўради. Ўша кезларда бу бўлимни Церковер бошқарарди. У Тошкентдан келган талаба йигитни вазмин кутиб олди. Жанублик талабалар ҳақида мудирда муайян таассурот ҳам тўпланган эди. Уларни Садовой ҳалқасидан ташқарига юбориб бўлмасди. Бу йигит эса уч ҳафта ичида икки марта хизмат сафарига чиқиб келди. Куздаям ҳарбий йиғинлари тугар-тугамас яна таҳририятда ҳозир бўлди. Бу галгиси уч ойлик эди. Устоз ва шогирднинг кўп йиллик қалин дўстлик алоқалари ўшанда бошланган. Агар бордию, Алишернинг йўли Москвага тушса-ю, Церковерларникига кирмай қайтса, устозининг болаларга ўхшаб хафа бўлишини кўрсангиз...

«Ўша йилнинг кузида унга илк бор «Неделя»да ишлашни таклиф қилиб қолишди. Сўнгра Москванинг бошқа газеталарига ва ҳатто собиқ Иттифоқ жамоат ташкилотларидан бирининг матбуот шўъбасига чақиришди. Алишер жонажон юрти Тошкентни севарди. Нуфузли ишни деб уни тарк этмади. Ватанида у журналистиканинг оддий йўлидан борди. Газетачиликнинг барча босқичларини — ёшлар матбуотида мухбир, махсус мухбир, масъул котиб, муҳаррир ўринбосари поғоналарини босиб ўтди.

Унинг мақолалари қизиқарли ва ўқишли чиқарди. Турмушдаги кузатувларини аниқ ва ҳаққоний ифодаловчи такрорланмас услуб Алишерга хос одат эди. Муштарийларга ақл ўргатишни хуш кўрмасди. Унинг ёзган нарсаларида инсон учун, ўзининг ёши учун камдан-кам урчайдиган ҳаётий зукколик ётарди.

Алишер Шоғуломов умрининг сўнгги йиллари кино билан боғлиқ бўлди. У илгарилари ҳам ҳужжатли фильмларга сценарийлар ёзиб юрарди. 1986 йилдан эса Ўзбекистон илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар студиясида ишлай бошлади. Бу билан унинг ҳаётида машаққатли ва масъулиятли давр бошланди. Бироқ омади бор экан. Тез орада оддий ходимликдан бош муҳаррир даражасига кўтарилди. Ҳужжатли кино соҳасида тан олинган Х. Жўраев, Д. Салимов, Ш. Маҳмудов, К. Ҳасанов каби устозлар билан ёнма-ён меҳнат қилди. Бундай ажойиб кишилар мураббийлар, меҳрибон дўстлар, ҳамкасблар билан ишлаш ҳаммага ҳам насиб этавермайди.

Уни ишхонасида тутиш қийин эди. У республикани айланиб чиқди. Италия, Япония, Канада, Малайзияда бўлиб ижтимоий мавзудаги бир қанча ёрқин ва жиддий ленталарни жамоатчилик ҳукмига ҳавола этди. Сценариячи сифатида газета саҳифаларида ёритиш қийин бўлган жиҳатларни кинонинг бой имкониятлардан фойдаланиб экранларида гавдалантирди. Унинг фильмлари Ўзбекистондан ташқарида ҳам бир неча бор намойиш этилди. «Фақат юрак тубида» фильми эса зўр муваффақият қозониб, Япония томонидан сотиб олинди.

Билишимча, журналистикага яқин бўлгани учун ҳам ҳужжатли кино уни ўзига ром қилди. Унинг шахсий ташаббуси билан мустақил ижодий уюшма ташкил этилди. Ана шу уюшма базасида киноға, видеога ёзма равишда ахборот узатадиган ўзига хос мухбирлик пунктини ташкил этишга анча куч-ғайрат сарфлади; Бироқ улгурмади. Йўлда... ҳалок бўлди.

Яқинда «Известия» газетаси тахламида унинг Элликқалъадан ёзган мақоласини учратиб қолдим. Йўлни таърифлаб ёзган сатрлари юрагимни ларзага солди. Ундаги мусиқа билан йўғрилган туйғулар узоқ апрель тонгида содир бўладиган ҳалокатни олдиндан сезганлигимиди, билмадим...

О. БАҲРОМОВ,
журналист.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсиргап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Ж. Сафоев,
навбатчи — Т. Долиев.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г. — 906 80332 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2.
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6 Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди 24.00